

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НУБІП України

11.06 - МКР. 1593 «С» 2023.10.31. 038. ПЗ

КОНДАРЕВИЧ ІРИНИ БОРИСІВНИ

НУБІП України

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 657.422.6

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри статистики та
економічного аналізу

_____ Анатолій ДІБРОВА
(підпис)

_____ Андрій МУЗИЧЕНКО
(підпис)

« » 2023 року

« » 2023 року

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими
запасами підприємств»**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

**Гарант освітньо-
професійної програми**

к.е.н., доцент

Тамара ГУРЕНКО

**Керівник
магістерської
кваліфікаційної роботи**
к.е.н., доцент

Тетяна КУЦЬ
(ПІБ керівника)

Виконав

Ірина КОНДАРЕВИЧ
(ПІБ студента)

Київ - 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри статистики та економічного
аналізу

д.е.н., проф

Інна ПА ЗАРИШЧИНА

2022 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТЦІ

Кондаревич Ірині Борисівні

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами підприємств» затверджена наказом ректора НУБіП України від 31 жовтня 2022 року № 14593 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: нормативно-законодавчі акти з питань обліку, аналізу та контролю виробничих запасів; звітність ТОВ «Феррет груп»; наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Економічна сутність виробничих запасів та їх значення.
2. Облікове забезпечення управління виробничими запасами.
3. Аналіз формування та використання виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп».

Перелік графічного матеріалу (за потреби): таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання « » 2022 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

(Підпис)

Тетяна КУЦЬ
(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до

виконання

(Підпис)

Ірина КОНДАРЕВИЧ
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ, БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ	7
1.1. Сутність виробничих запасів та їх значення.....	7
1.2. Класифікація виробничих запасів.....	12
1.3. Особливості формування та використання інформації про виробничі запаси для потреб обліку, аналізу та контролю.....	16
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ	21
2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкту дослідження.....	21
2.2. Організація бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві «Феррет груп».....	25
2.3. Документальне забезпечення обліку виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп».....	35
2.4. Синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів.....	40
Висновки до розділу 2.....	44
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ	45
3.1. Методичні прийоми аналізу виробничих запасів.....	45
3.2. Аналіз формування та використання виробничих запасів підприємства на ТОВ «Феррет груп».....	49
3.3. Аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «Феррет груп».....	55
3.4. Внутрішній контроль наявності і руху виробничих запасів.....	62
3.5. Шляхи вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами на ТОВ «Феррет груп».....	66
Висновки до розділу 3.....	70
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

НУБІП України

Актуальність теми. Виробничі запаси є важливою складовою будь-якого підприємства. Вони забезпечують безперебійну роботу виробництва та гарантують виконання замовлень клієнтів. Неefективне управління виробничими запасами може призвести до різних проблем, таких як несвочасне забезпечення виробництва, надмірне накопичення запасів, втрати прибутку та інші. Неправильно побудована стратегія прийняття управлінських рішень, що стосуються потреби у формуванні та обсязі виробничих запасів, може призвести до втрати прибутку через зупинку виробництва або накопичення заблокованих фінансових ресурсів.

НУБІП України

Для забезпечення підприємства виробничими запасами та для організації їх ефективного використання, необхідно регулярно вести облік і аналізувати динаміку та рівень забезпеченості й ефективність використання цих запасів.

НУБІП України

Облік виробничих запасів є важливим елементом системи управління. Він дозволяє контролювати надходження, рух і списання запасів, а також формувати достовірну інформацію про їх стан. Аналіз виробничих запасів дозволяє виявляти невикористані можливості, раціонально використовувати наявні запаси

НУБІП України

та визначати шляхи підвищення ефективності виробництва.

НУБІП України

У сучасних умовах важливість вирішення проблем, пов'язаних з управлінням виробничими запасами, значно зросла, і виникла необхідність у швидкому та надійному отриманні інформації. Адаптація сучасних систем

НУБІП України

обліку запасів до вимог оперативності та точності стає стратегічним завданням для підприємств з метою підвищення їх ефективності. Керування постачанням, використанням, коректним обліком та списанням запасів є невід'ємною складовою безперебійного процесу виробництва.

НУБІП України

Точність обліку виробничих запасів має безпосередній вплив на достовірність інформації про прибуток, отриманий підприємством. Впровадження аналізу надає можливість ідентифікувати невикористані можливості, раціонально використовувати поточні виробничі запаси та

визначати шляхи збільшення обсягу виробництва продукції через зменшення частки матеріальних витрат у її собівартості.

Наукові дослідження, що стосуються обліку та аналізу виробничих запасів на підприємстві, привертала увагу вчених, таких як Ф.Ф. Бутинець, Л. В.

Бурдейна, Н.І. Коваль, Н. Кудлаєва, І. Я. Максименко, А. С. Марина, О.С. Рєва,

Н. Л. Правдюк, М.С. Пушкар, Н.М. Ткаченко, Н. Б. Токар та інших. Багато

проведених досліджень підтверджують, що аналіз стану виробничих запасів активно використовується у практичній діяльності. Проте кількість цих

досліджень, яка невпинно зростає, лише доводить, що питання аналізу обліку та

ефективного використання виробничих запасів залишається актуальними і потребує подальшого вивчення.

Мета магістерської кваліфікаційної роботи. Дослідження теоретичних та практичних аспектів організації обліку і аналізу виробничих запасів, а також виявлення можливих шляхів покращення системи обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами на підприємстві.

Завдання, які потрібно вирішити для досягнення поставленої мети, включають:

- ✓ Проведення деталізованого аналізу наукової літератури та теоретичних концепцій, спрямованих на вивчення питань обліку та аналізу виробничих запасів;

- ✓ Оцінка та аналіз існуючих практик обліку та аналізу запасів, здійснених на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Феррет Груп»;

- ✓ Визначення недоліків та проблем, які існують у поточних системах обліку виробничих запасів;

- ✓ Розгляд і дослідження альтернативних методів та підходів до організації обліку і аналізу виробничих запасів;

- ✓ Розробка пропозицій з метою покращення інструментів обліково-аналітичного обліку для ефективного управління запасами на підприємстві.

Об'єкт дослідження: організація бухгалтерського обліку та аналітичного забезпечення управління виробничими запасами ТОВ «Феррет груп».

Предмет дослідження: процес обліку виробничих запасів на прикладі ТОВ «Феррет Груп» та вивчення ефективності інструментів та методів, використовуваних у цьому процесі з метою вдосконалення і оптимізації управління виробничими запасами.

Методологічна основа: у процесі написання кваліфікаційної роботи використовуються наступні загальнонаукові методи: порівняння та узагальнення, які використовуються для обробки об'ємної інформації і встановлення суті категорії «виробничі запаси»; індукції та дедукції, які використовуються для оцінки поточного стану та ідентифікації можливих шляхів покращення обліку та аналізу виробничих запасів; розрахунково-аналітичний метод, який використовується для здійснення розрахунків та наглядного представлення результатів дослідження, систематизації, гіпотези та припущень, який застосовуються для формування власних поглядів і розробки рекомендацій для компанії ТОВ «Феррет груп».

Інформаційною базою написання магістерської роботи стали статті вітчизняних і зарубіжних вчених в наукових журналах та виданнях, тези доповідей, монографії, нормативно-правові акти в сфері бухгалтерського обліку, фінансова звітність об'єкта дослідження, веб-сайти, бази даних та інші ресурси в мережі Інтернет

Теоретична та практична значущість. Дослідження обраної теми сприяє збагаченню теоретичних знань у галузі обліку та аналізу виробничих запасів, а також вирішенню актуальних проблем, пов'язаних з управлінням запасами на підприємстві. Це є власним внеском у розвиток наукового напрямку, пов'язаного з обліком та аналізом. Отримані результати можуть послужити основою для створення нових теоретичних концепцій.

Розробка ефективних методів обліку та аналізу допомагає підприємствам знижувати ризики у сфері управління виробничими запасами і оптимізувати їх використання. Коректний облік та аналіз виробничих запасів сприяє зменшенню витрат та підвищенню результативності виробничих операцій. Покращене

управління запасами допомагає компаніям стати більш конкурентоспроможними на ринку і забезпечує стійкість їх діяльності.

Тема «Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами на підприємстві» має важливість як у теоретичному, так і в практичному аспектах, сприяючи одночасно поглибленню наукових знань і підвищенню ефективності бізнес-процесів на практиці.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження було апробовано в ході:

- написання тез на тему «Особливості управління виробничими запасами сучасних підприємств» для VII Всеукраїнської студентської науково-практичної онлайн-конференції «Облік, оподаткування, контроль та аналіз: виклики та загрози в умовах воєнного стану». Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2023, С. 233-235,

- написання статті на тему «Стратегії оптимізації виробничих запасів, як інструмент ефективного управління» у Науковому журналі «Молодий вчений» № 9 (121) вересень 2023 р. С.22-25.

- написанні тез на тему «Шляхи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами» для студентської науково-практичної конференції «Соціально-економічні аспекти розвитку України в умовах глобальних викликів».

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладено на 76 сторінках. Робота містить 27 таблиць, 4 рисунки та 5 додатків. Список використаних джерел складається із 73 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ, БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛИКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ

1.1. Сутність виробничих запасів та їх значення

В сучасних умовах господарської діяльності питання ефективного управління ресурсами та оптимізації виробничих процесів набувають все більшого значення. Однією з ключових складових успішного ведення бізнесу є забезпечення належного рівня виробничих запасів. Сутність цього поняття знаходиться в центрі уваги дослідників, практиків та менеджерів, оскільки правильне розуміння та ефективне управління виробничими запасами визначають фінансову стійкість, конкурентоспроможність та рентабельність підприємства.

Перші витoki підходу до управління запасами можна прослідкувати ще в середньовіччі, коли торговельні компанії та ремісники утримували певні резерви сировини та готової продукції для забезпечення сталого виробництва та обслуговування попиту [24].

Проте, в широкому розумінні поняття «виробничі запаси» почало активно використовуватися у другій половині 20 століття, особливо з розвитком виробництва, логістики та управління ланцюгами постачання. Такі важливі концепції, як "Just-In-Time" (лише вчасно), почали впливати на способи управління запасами, спонукаючи підприємства до зменшення запасів та оптимізації виробничих процесів.

Саме в цьому періоді, серед 1960-1970 років, поняття «виробничі запаси» стало більш популярним в літературі та активно використовувалося для опису різних аспектів управління запасами, оптимізації виробництва та забезпечення стійкості діяльності підприємств [27].

Таким чином, хоча підходи до управління запасами використовувалися задовго до цього, поняття «виробничі запаси» стало значущим і широко

використовуваним з приблизно середини 20 століття в контексті промислового та виробничого виробництва.

В економічній літературі немає ідентичного визначення терміну «виробничі запаси», що призводить до виникнення певних суперечок, пов'язаних з його розумінням.

В Україні визначення терміну «запаси» наведено у НП(С) БО 9 «Запаси» [2], відповідно до п. 4 якого «запаси — активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством». Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», «активи — це ресурси, контрольовані підприємством внаслідок минулих подій, використання яких як очікується призведе до отримання економічних вигод у майбутньому внаслідок будь-якого використання такого запасу». [10].

Варто відзначити, що крім НП(С) БО 9, в Україні існують інші нормативні акти, призначені для регулювання обліку запасів.

Так, у НП(С) БО 2 «Баланс» чітко вказано «У статті «Виробничі запаси» показується вартість запасів малоцінних та швидкозношуваних предметів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу».

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [11] пояснюють загальний склад запасів, який використовується у бухгалтерському обліку, включаючи різноманітні компоненти: сировина (основна і допоміжна), матеріали, паливо, запасні частини, МШП, НЗВ, ГП, товари у вигляді матеріальних цінностей, які призначені для подальшої реалізації, а також активи біологічного характеру, що є в обороті. Проте, в цьому нормативному документі відсутній сам термін «виробничі запаси».

Якщо розглядати План рахунків бухгалтерського обліку [6], то у ньому Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для «узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва».

У свою чергу НП(С)БО 2 «Баланс» п.21 рекомендує до статті балансу «Виробничі запаси» включати вартість МШП, сировини, основних та допоміжних матеріалів, палива, придбаних напівфабрикатів і комплектуючих, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, що споживаються в ході нормального операційного циклу [54].

З даних трактувань випливає незрозуміла суперечливість між національними положеннями стандартів бухгалтерського обліку та планом рахунків: відповідно до стандартів терміни «запаси» і «виробничі запаси» є тотожними, а згідно з планом рахунків термін «запаси» ширший за термін «виробничі запаси» [67].

Коваль Н.І., вдало зазначає, що «запаси визначають як наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, й які ще не використовуються» [41].

В свою чергу Федак Л.М. запаси підприємства характеризує «як ресурси (активи), ті, що в даний момент не використовуються та є власністю підприємства, перебуваючи на складах підприємств, на складах постачальників та на складах споживачів або в інших призначених для цього місцях, утримуються для забезпечення діяльності: виробництва, продажу, перепродажу, а також використовуються для управління підприємством». [44]

Аналізуючи наукові праці, щодо змісту виробничих запасів, слід відзначити, що вчені не висловлюють однозначної думки (табл. 1).

Таблиця 1.1

Визначення терміну «виробничі запаси» в економічній літературі

Автор	Активи	Засоби виробництва	Оборотні засоби	Предмети праці	Матеріальні ресурси	Матеріали	Виробничі запаси	Споживаються в операційному циклі	Призначені для виробництва продукції або подальшого перепродажу	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Багрий П.І.			+							
Бородкін А.С.				+	+	+		+		
Безруких П.С.					+	+	+	+		
Бутинець Ф.Ф.		+			+			+		+
Велш Г.А.		+						+		+
Верхоглядова Н.І.						+		+		+
Грабова Н.М.		+			+		+	+		+
Коваленко А.М.		+		+				+		
Кужельний М.В.					+		+	+		
Ліберман Л.В.					+		+	+		
Міддлтон Д.								+		
Мус Г.										+
Новодворський В.Д.				+	+	+				+
Сопко В.В.				+			+	+		
Петрова В.І.				+	+		+	+		
Пушкар М.С.				+	+		+	+		+
Річард Д. Ірвін						+		+		+
Терещенко Л.О.		+			+			+	+	+
Хендріксен Е.С.				+			+	+		
Шара Є.Ю.		+		+				+		+
Шквір В.Д.						+	+	+		

Джерело: [8]

Отже, як в науковій літературі, так і в нормативних документах не існує єдиного підходу до змісту виробничих запасів. Тому така ситуація впливає на можливість виникнення помилок під час формування облікових даних та представлення їх у звітності.

Ми підтримуємо думку ряду вітчизняних вчених (Ф.Ф. Бутинець, Л. В. Бурдейна, Н.І. Коваль, Н. Кудлаєва, І. Я. Максименко, А. С. Марина) про важливість та необхідність організації ефективного, багатofункціонального обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами, яке орієнтоване на внутрішніх користувачів з метою прийняття оперативних та виважених управлінських рішень. Це потребує насамперед адаптації функцій обліку до специфічних інформаційних потреб системи управління сучасним підприємством.

Нині достатньо високий рівень розвитку та нормативно-методичного забезпечення господарського контролю виступає гарантом достовірності й точності економічної інформації, яка створюється в процесі діяльності підприємства та узагальнюється у фінансовій та іншій звітності [64].

Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами передбачає забезпечення отримання достовірної та своєчасної інформації про обсяги та стан запасів, постачальників, попит та споживання, ціни та вартість цих запасів [16].

До основних завдань обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами слід віднести:

1. Ведення актуального обліку запасів, включаючи їхню кількість, якість, інвентаризацію та зміни в стані.
2. Аналіз попиту та історичних даних для точного прогнозування обсягів споживання запасів в майбутньому.
3. Визначення оптимального рівня запасів, щоб уникнути надлишків або дефіциту.
4. Розробка стратегій закупівель на основі попиту та інших факторів для забезпечення необхідних запасів вчасно і з мінімальними витратами.
5. Розрахунок загальної вартості запасів, включаючи закупівельну ціну, витрати на зберігання та інші додаткові витрати.
6. Визначення термінів зберігання для запасів та контроль їхньої придатності.

7. Встановлення ефективного співробітництва з постачальниками для забезпечення надійних поставок.

8. Виявлення та управління різноманітними ризиками, пов'язаними з управлінням виробничими запасами.

9. Впровадження систем контролю та забезпечення дотримання процедур і стандартів в управлінні запасами.

Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами грає важливу роль у підтримці оптимальної роботи підприємства і забезпеченні ефективного управління запасами [18].

1.2. Класифікація виробничих запасів

Виробничі запаси є невід'ємною складовою ефективною функціонуючої системи управління будь-яким виробництвом чи підприємством. Вони відіграють критичну роль у забезпеченні безперервності виробничого процесу та задоволенні потреб як власного підприємства, так і клієнтів. Класифікація виробничих запасів є однією з ключових стратегій управління запасами, що дозволяє раціонально планувати, контролювати та оптимізувати їх рівень з

метою досягнення оптимального балансу між наявністю товарів і вартістю утримання запасів.

Розуміння ролі та класифікації запасів є ключовим аспектом в ефективному управлінні ресурсами підприємства. Це допомагає здійснювати правильні рішення щодо обсягів закупівель, зберігання та використання матеріалів, компонентів чи готової продукції [46].

На нашу думку, класифікація виробничих запасів виступає як важливий інструмент, що допомагає управлінцям приймати обґрунтовані рішення щодо стратегій управління запасами, прогнозування попиту, планування виробництва та визначення оптимальних рівнів запасів різних видів товарів.

У таблиці 1.2 наведений детальний огляд класифікації запасів з урахуванням різноманітних підходів та методів, що використовуються в різних

Класифікація виробничих запасів

Кваліфікаційні групи запасів	Вид запасів	Характеристика
За призначенням та причинами утворення	Постійні	Частина виробничих і товарних запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками
	Сезонні	Запаси, що утворюються при сезонному виробництві продукції чи при сезонному транспортуванні
За місцем знаходження	Складські	Запаси, що знаходяться на складах підприємства
	У виробництві	Запаси, що знаходяться в процесі обробки
	В дорозі	Продукція, що відвантажена споживачу і ще ним не отримана, знаходиться в дорозі
За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні	Запаси, що відповідають запланованому обсягу запасів, необхідному для забезпечення безперервної роботи підприємства
	Понаднормові	Запаси, що перевищують їх нормативну кількість
За наявністю на початок і кінець звітного періоду	Початкові	Величина запасів на початок звітного періоду
	Кінцеві	Величина запасів на кінець звітного періоду
	Балансові	Запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі
Відносно балансу	Позабалансові	Запаси, що не належать підприємству і знаходяться у нього через певні обставини
	Ліквідні	Виробничі та товарні запаси, що легко перетворюються на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів
За ступенем ліквідності	Неліквідні	Виробничі та товарні запаси, які неможливо легко перетворити на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів
	За походженням	Первинні
Вторинні		Матеріали та вироби, що після первинного використання можуть застосовуватися вдруге у виробництві
За обсягом	Вільні	Запаси, що знаходяться у надлишку на підприємстві
	Обмежені	Запаси, що знаходяться в обмеженій кількості на підприємстві

Продовження таблиці 1.2

За сферою використання	У сфері виробництва	Запаси, що знаходяться в процесі виробництва (виробничі запаси, незавершене виробництво)
	У сфері обсягу	Запаси, що знаходяться у сфері обігу (готова продукція, товари)
За складом і структурою	у невиробничій сфері	Запаси, що не використовуються у виробництві
	Запаси виробничі (предмети і засоби праці)	Запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, напівфабрикатів власного виробництва, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, палива, запчастин, тари і тарних матеріалів, МШП
	Запаси незавершеного виробництва (предмети праці)	Частина продукції, що не пройшла всіх стадій обробки та не прийнята відділом технічного контролю (ВТК)
	Запаси готової продукції (продукти праці)	Продукція закінчена виробництвом, що прийнята ВТК і знаходиться на складі
	Запаси товарні (продукти праці)	Товари, що знаходяться у сфері обігу, а також продукція, що знаходиться в дорозі

Джерело: [46]

Зазначена класифікація запасів забезпечує виконання основних завдань обліку та контролю запасів, серед яких: оптимальне визначення одиниці обліку виробничих запасів та формування каталогу цін на них; організація ефективного управління складською діяльністю; точне визначення початкової вартості запасів; встановлення параметрів переоцінки запасів станом на дату балансу, а також розробка методів їх оцінки; розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності.

Ця класифікація допоможе менеджерам з управління запасами, аналітикам та дослідникам краще розуміти сутність різних видів запасів і знаходити оптимальні рішення щодо їхнього управління.

Залежно від різних критеріїв та характеристик, ми в свою чергу, пропонуємо поділити виробничі запаси на 3 категорії:

- ✓ Класифікація виробничих запасів за ступенем залежності від виробничого

процесу дозволяє виділити сировину та матеріали, компоненти та напівфабрикати. Це сприяє оптимізації управління закупівлями, виробництвом та забезпеченням неперервності виробництва.

✓ Класифікація виробничих запасів за ступенем готовності відображає рівень завершеності виробництва та включає в себе готову продукцію для продажу, продукцію у процесі виробництва та незавершену продукцію. Це допомагає ефективно планувати виробництво, визначати обсяги готової продукції та уникнути перевищення запасів.

✓ Класифікація виробничих запасів залежно від рівня попиту визначає, які запаси є ключовими для підтримання неперервного виробництва та задоволення попиту. Споживчі запаси, інтермедійні запаси та запаси безпеки допомагають забезпечити баланс між виробництвом та попитом, зменшити ризик нестачі матеріалів та забезпечити гнучкість виробництва.

Запаси на підприємстві визнаються та обліковуються згідно з певними умовами:

існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням;

їх вартість може бути достовірно визначено.

Як правило, підприємство включає до складу запасів на дату балансу тільки фактично отримані цінності. Однак в окремих випадках за умовами договорів поставки у складі запасів можуть урахуватись і такі, що вже відвантажені з підприємства, і такі, що повинні надійти, якщо підприємству-покупцю перейшло право власності на них, тобто товари в дорозі.

До складу виробничих запасів не включаються такі ресурси або матеріали, які вже були використані або перероблені, і тому вони більше не можуть бути враховані як «запаси». Це можуть бути продукти або компоненти, які вже були взяті участь у виробництві, піддані обробці або зміні своєї структури. Не визнаються запасами також суми попередньої оплати за запаси. У такому разі виникає заборгованість постачальника.

Отже, до розділу «виробничі запаси» не входять:

Готова продукція: Вже виготовлені та готові до реалізації продукти, які готові для поставки клієнтам.

Півфабрикати: Частково оброблені матеріали, які використовуються для подальшої виробничої обробки.

Відходи та вторинні матеріали: Відходи, які виникають під час виробництва, а також вторинні матеріали, які можуть бути перероблені в майбутньому.

Компоненти вже включені в інші продукти: Якщо компоненти були використані для створення інших продуктів і більше не існують в окремому стані.

Завершені вироби на складі продажу: Товари, які готові для реалізації і вже знаходяться на складі готової продукції чи в магазині для продажу.

Узагальнюючи вищенаведене, можна сказати, що класифікація виробничих запасів є важливим інструментом управління ресурсами підприємства, що допомагає досягти оптимальної балансу між ефективністю виробництва та збереженням фінансових ресурсів. Розуміння різних видів виробничих запасів та їхніх особливостей дозволяє підприємствам ефективніше планувати, контролювати та оптимізувати виробничі процеси.

1.3. Особливості формування та використання інформації про виробничі запаси для потреб обліку, аналізу та контролю

У сучасних умовах конкурентного бізнес-середовища ефективне управління виробничими запасами стає важливим фактором успіху підприємств. Виробничі запаси є невід'ємною складовою виробничого процесу, яка впливає на якість продукції, підтримання неперервного виробництва та задоволення попиту споживачів. Водночас, ефективне управління цими запасами вимагає точної, актуальної та надійної інформації.

Однією з ключових складових успішного управління виробничими запасами є належне формування та використання інформації про ці запаси.

У сучасних умовах, коли обсяги даних зростають експоненційно, а технологічний прогрес надає нові можливості для збору та обробки інформації, важливо розуміти особливості формування та використання інформації про виробничі запаси. Від якості цієї інформації залежить не лише ефективність виробничого процесу, а й можливість приймати обґрунтовані стратегічні та тактичні рішення.

Ключові аспекти формування інформації про виробничі запаси є важливими етапами у процесі ефективного управління ресурсами підприємства.

Збір та реєстрація даних: Перший крок у формуванні інформації про виробничі запаси – це збір необхідних даних. Це включає в себе інформацію про кількість, вид, якість та вартість запасів. Для цього можуть використовуватися автоматизовані системи сканування штрих-кодів, ручний введення даних, датчики на складах тощо.

Класифікація запасів: Запаси можуть бути класифіковані за різними критеріями, такими як ступінь готовності, призначення, рівень попиту тощо. Це допомагає впорядковувати дані та робити їх більш структурованими.

Оцінка вартості запасів: Для ефективного управління запасами потрібно знати їхню вартість. Вартість може визначатися за різними методами, такими як вартість придбання, виробництва або ринкова вартість.

Моніторинг руху запасів: Важливо відстежувати рух запасів на складах та в процесі виробництва. Це допомагає уникнути нестачі чи перепродажу, а також планувати потреби в закупівлях та виробництві.

Аналіз та прогнозування: Інформація про виробничі запаси може бути використана для аналізу тенденцій, прогнозування попиту та планування виробництва. Це допомагає підприємствам адаптуватися до змін на ринку та уникнути зайвих витрат.

Взаємодія з іншими функціональними областями: Інформація про виробничі запаси має важливе значення для різних підрозділів підприємства, таких як виробництво, закупівлі, маркетинг тощо. Взаємодія та обмін інформацією допомагають підтримувати гармонійну роботу всього

підприємства.

Відображення в фінансовому обліку: Інформація про виробничі запаси повинна бути коректно відображена у фінансовому обліку підприємства, зокрема, на балансі та в звітності.

Використання інформації про виробничі запаси для задоволення потреб обліку, аналізу та контролю наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Використання інформації про виробничі запаси

	Приклад використання	Характеристика
Облік	Прихід і витрати запасів	Інформація про виробничі запаси допомагає вести облік приходу і витрати матеріалів та компонентів, необхідних для виробництва.
	Оцінка запасів	Підприємство повинно оцінювати свої запаси на підставі реальних вартостей. Це допомагає визначити вартість продукції та здійснювати належний облік вартості запасів.
Аналіз	Оборотність запасів	Аналіз швидкості руху запасів допомагає визначити ефективність управління ними. Велика кількість необоротних запасів може призвести до затрат і обмеження ліквідності.
	Оптимізація рівня запасів	Аналіз інформації про запаси допомагає визначити оптимальний рівень запасів, що забезпечить потреби виробництва та мінімізує затрати на їх утримання.
	Здатність задовольнити попит	Аналіз запасів допомагає переконатися, що компанія здатна вчасно задовольнити попит на свою продукцію, уникнувши при цьому браку та затримок.
Контроль	Запобігання втраг	Інформація про стан запасів дозволяє вчасно виявляти можливі втрати через підробку, крадіжки або знеованість товарів.
	Планування замовлень	Контроль за запасами допомагає вчасно планувати замовлення нових матеріалів та компонентів, щоб уникнути перерв у виробництві.

Джерело: розроблено автором

Правильно зібрана, оброблена та використана інформація допомагає досягнути балансу між забезпеченням надійного виробництва та оптимізацією вартості ресурсів.

Отже, формування точної інформації про існування та рух виробничих запасів і чітке ведення бухгалтерського обліку їх вартості забезпечує достовірність фінансової звітності. Саме тому, питання удосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів являється досить актуальними.

НУБІП України

Висновки до розділу 1

Опрацювавши наукову літературу, можна стверджувати, що науковців в усі часи турбують проблеми розвитку та покращення обліку виробничих запасів.

За результатами дослідження систематизовано наукові доробки різних авторів щодо розкриття змісту запасів і сутності виробничих запасів, представлено їх склад за нормами бухгалтерського законодавства та пропозиції науковців.

Визначено, що виробничі запаси, з облікової точки зору, є предметами праці, які підприємство використовує в процесі виробництва продукції в повному обсязі, а також може застосовувати для інших цілей управління різних ланок.

Аналіз класифікації запасів допомагає нам зрозуміти, як різні елементи запасів співвідносяться між собою, допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо управління запасами та оптимізації їхнього використання.

Важливим аспектом класифікації є можливість виділення критичних та необхідних елементів запасів, які можуть впливати на нормальну діяльність підприємства. Також класифікація допомагає визначити, які групи запасів можуть бути оптимізовані або раціоналізовані для зменшення зайвих витрат і підвищення ефективності управління.

Класифікація запасів може сприяти виробленню стратегій для попередження можливих проблем, таких як зайвий накопичення запасів або їхній дефіцит.

Досліджуючи наступну складову цього розділу ми дійшли висновку, що інформація про виробничі запаси має вирішальне значення для ефективного управління діяльністю підприємства. Особливості формування та використання цієї інформації для потреб обліку, аналізу та контролю надають компаніям можливість не лише досягати оптимальних рівнів запасів, але й забезпечувати стійкий розвиток та конкурентоспроможність.

Облік виробничих запасів включає в себе фіксацію прихідно-розхідних

операцій, оцінку вартості запасів та їх класифікацію. Це допомагає компаніям зберігати точний облік матеріальних ресурсів, планувати замовлення та забезпечувати високу якість продукції.

Аналіз інформації про виробничі запаси дає можливість визначити оборотність запасів, оптимізувати їх рівень та планувати виробництво з урахуванням попиту на продукцію. Це сприяє ефективному управлінню виробничими процесами та мінімізації витрат.

Контроль за інформацією про виробничі запаси є запорукою вчасного виявлення можливих втрат чи невідповідностей в обліку. Крім того, він допомагає планувати замовлення, уникати перебоїв у виробництві та забезпечувати сталу наявність необхідних ресурсів.

Таким чином, інформація про виробничі запаси виступає як невід'ємна частина стратегічного управління підприємством. Вона дозволяє досягати ефективності виробництва, збільшувати якість продукції, знижувати витрати та реагувати на зміни в ринкових умовах. В умовах постійної динаміки бізнесу, правильне формування та використання інформації про виробничі запаси стає запорукою успішної діяльності підприємства на шляху до досягнення поставлених цілей.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ
ЗАПАСАМИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкту дослідження

Об'єктом дослідження виступає товариство з обмеженою відповідальністю «Феррет груп» (далі – ТОВ «Феррет груп»). ТОВ було засноване 21.01.2016 року.

Юридична адреса підприємства: Україна, 01011, місто Київ, вулиця Панаса Мирного, будинок 16/13. Ідентифікаційний код юридичної особи - 40226714.

Компанія є офіційним імпортером та дистрибутором кави Шу, Воромі, чаю Eilles, напоїв Acqua Panna та San Pellegrino, сиропів Maison Routin 1883, обладнання для приготування кави та чаю.

Стратегією компанії є довгострокове партнерство та взаємовигідна співпраця в сегментах CaVaRe та Offices на преміальних продуктах: кава, чай та мінеральна вода. Робота в роздрібному сегменті шляхом формування довгострокових і прозорих відносин з роздрібними мережами.

Підприємство на сьогодні володіє значним досвідом роботи на ринку України, виявляє свою зацікавленість у взаємовигідній та плідній співпраці з іншими компаніями.

Товариство спеціалізується на оптовій торгівлі кавою, чаєм, какао та прянощами, а також:

46.34 Оптова торгівля напоями

46.44 Оптова торгівля фарфором, скляним посудом і засобами для чищення

77.29 Прокат інших побутових виробів і предметів особистого вжитку

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

33.14 Ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку й зображення

46.69 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням

46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

46.36 Оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами

47.19 Інші види роздрібно́ї торгівлі в неспеціалізованих магазинах

47.91 Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу інтернет

47.99 Інші види роздрібно́ї торгівлі поза магазинами

95.22 Ремонт побутових приладів, домашнього та садового обладнання

Підприємство «Феррет груп» здійснює свою діяльність по всій території України. Статут є основним нормативним документом, що регламентує роботу досліджуваного об'єкту. Згідно з ним, підприємство має свій власний баланс, може відкривати рахунки в банках, мати печатку зі своєю назвою та логотипом. Також відповідно до Статуту, підприємство має право укладати угоди, набувати права та відповідальність, пов'язані з його діяльністю.

Товариство може здійснювати підприємницьку діяльність, яка відповідає законодавству України та відповідає цілям, визначеним у Статуті підприємства. Майно організації формується з різних джерел, як зовнішніх, так і внутрішніх.

Фінансові кошти Феррет груп формуються за рахунок:

- ✓ Вкладів учасників до статутного капіталу;
- ✓ Прибутку від господарської діяльності Товариства та створених ним підприємств, від реалізації продукції;
- ✓ Цінних паперів;
- ✓ Кредитів банків та інших кредитів;
- ✓ Відрахувань від прибутку підприємств та організацій власного господарства;
- ✓ Інших джерел, не заборонених законодавством

Статутний капітал Товариства складає 5 000 000,00 грн. (П'ять мільйонів гривень нуль копійок).

Прибуток підприємства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці.

З балансового прибутку Товариства сплачуються проценти по кредитах банків та по облігаціях, а також вносяться передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету.

Обов'язки з ведення обліку, здійснення податкових розрахунків, складання звітності покладено на бухгалтерів в складі головного бухгалтера, фінансового директора, начальника відділу випуски та ще з бухгалтерів.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться із застосуванням програмного продукту BAS Бухгалтерія із використанням для складання фінансової звітності реєстрів бухгалтерського обліку, які формуються у відповідній програмі.

Аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей організовано наступним чином: у бухгалтерії – у кількісно-сумовому вираженні, у МВО – у кількісному вираженні.

На досліджуваному товаристві «Феррет груп» до складу запасів належить вода, кава, чай та кавообладнання, які разом становлять готову продукцію. Окрім готової продукції до складу запасів ще входить пациво та запасні частини.

Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності здійснюється відповідно до норм НП(С)БО. Інші основні моменти ведення обліку на підприємстві описані у Наказі про облікову політику.

Інформаційною базою для оцінки фінансового стану ТОВ «Феррет груп» є його фінансова та статистична звітність.

В процесі розробки даного підприємства проаналізовано показники представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Феррет Груп»

Показник	Сума, тис. грн.			Відхилення 2022р. від 2020р., тис.грн
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	
	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	48506	76824,3	34462	-14044
Собівартість реалізованої продукції	(30646,6)	(51226,4)	(22894,7)	7751,9
Валовий прибуток (збиток)	17859,4	22597,9	11567,3	-6292,1
Інші операційні доходи	2090,6	2960,6	2511,1	420,5
Інші операційні витрати	(18602)	(20187,8)	(15760,9)	2841,1
Інші доходи		1,1	2931,6	2931,6
Інші витрати	(654,4)	(1096,8)	(838,6)	-184,2
Фінансовий результат до оподаткування	693,6	4275	410,5	-283,1
Податок на прибуток	(133,9)	(773,2)	(73,9)	60
Чистий фінансовий результат	559,7	3501,8	336,6	-223,1

Джерело: побудовано автором.

Аналізуючи дану таблицю можна сказати, що фінансовий стан та показники у 2022 році дуже погіршилися. Це відбулося через повномасштабне вторгнення в Україну. Компанія першу половину 2022 року майже нічого не реалізувала.

2021 рік у компанії вважається найбільш успішним у історії її існування.

Цього року компанія отримала найбільший прибуток у розмірі 3 501,8 тис.грн.

У 2020 році ситуація в компанії була значно гірша, як у 2021, проте підприємство отримало на 223,1 тис.грн. більше прибутку в порівнянні з 2022.

Також важливою складовою організаційно-економічної характеристики ТОВ «Феррет груп» є проведення горизонтального (див. Додаток Б.1) і вертикального аналізу Балансу (див. Додаток Б.2)

2.2. Організація бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві «Феррет груп»

Управління виробничими запасами є важливою складовою фінансового управління підприємством та має значний вплив на фінансовий результат та стан бухгалтерської звітності.

Облік виробничих запасів та інформації, що розкривається у фінансовій звітності ТОВ «Феррет груп», регулюється такими національними положеннями з бухгалтерського обліку, як НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 2 «Баланс» та іншими [71]. Узагальнений перелік таких нормативно-правових актів подано в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Нормативно-правові акти, що регулюють облік виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп»

Назва	Зміст
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Цим положенням визначаються мета, склад та принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання та розкриття її елементів.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс»	Визначає зміст та форму балансу та загальні вимоги до розкриття його статей. У статті «Виробничі запаси» показується вартість запасів малоцінних та швидкозношуваних предметів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати»	У статті «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» показується виробнича собівартість реалізованої продукції, яка визначається згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», 16 «Витрати». У статті «Інші операційні витрати» відображаються собівартість реалізованих виробничих запасів.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»	У статті «Зменшення (збільшення) оборотних активів» у графі «Надходження» відображається зменшення, у графі «Видатки» – збільшення статей оборотних активів.

Продовження таблиці 2.2.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Головний документ, що розглядає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. У даному стандарті розкрита інформація про визнання та первісну оцінку запасів, оцінку вибуття та оцінку на дату балансу [2]
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	До складу прямих матеріальних витрат, які включаються до виробничої собівартості, входять вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу продукції, що виробляється. До інших операційних витрат відносять собівартість реалізованих виробничих запасів і втрати від знецінення запасів [5]
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»	Справедлива вартість запасів визначається як ціна реалізації за вирахуванням витрат на реалізацію та суми надбавки (прибутку), виходячи з надбавки (прибутку) для аналогічної готової продукції та товарів.
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку». План рахунків бухгалтерського обліку та інструкції.	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської звітності в Україні [10] Визначає основні рахунки та субрахунки обліку виробничих запасів [3]
Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань	Визначає порядок проведення інвентаризації виробничих запасів, та основні вимоги, щодо оформлення результатів інвентаризації [13]
Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей»	Визначає механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей [9]
Порядок проведення дооцінки залишків товарно-матеріальних цінностей	Регулює порядок проведення дооцінки залишків матеріальних цінностей [8]
Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку	Надає рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку з обліку виробничих запасів.

Джерело: розроблено автором

Не менш важливою складовою, ніж нормативне забезпечення, є аналіз особливостей обліку виробничих запасів на підприємствах України. Зокрема,

варто розглянути специфічні вимоги до обліку запасів і можливі методи оцінки виробничих запасів, які використовуються у вітчизняних організаціях.

За НП(С)БО 9 «Запаси», запаси визначаються як активи, які утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва, утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [2].

Аналогічне визначення запасів дає і М(С)БО 2 «Запаси». Згідно з ним, запаси – це активи, які утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; перебувають у процесі виробництва для такого продажу або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [1].

Для достовірності обліку запасів найбільший вплив має порядок їх оцінки. В бухгалтерському обліку досліджуваного товариства запаси відображаються за первісною вартістю.

Відповідно до НП(С)БО 9, первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат:

✓ суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за виражуванням непрямих податків та знижок, наданих постачальником (продавцем);

✓ суми ввізного мита;

✓ суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству;

✓ транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні

✓ роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів);

інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів.

Облікова політика Феррет груп є результатом зваженого поєднання права на вибір методів обліку та вимог контролюючих органів до формування єдиної інформаційної системи, яка забезпечує запити різних рівнів управління внутрішнім і зовнішнім середовищем компанії [14]. Щодо запасів, то облікова

політика, зокрема, включає і використовуваний компанією метод оцінки виробничих запасів, що вибувають.

З метою ефективного здійснення діяльності підприємства важливим залишається питання вибору методів оцінки вибуття запасів. При цьому наявні певні відмінності в підходах до оцінки вибуття запасів відповідно до МСБО 2 та НП(С)БО 9. Крім того, законодавством України зведено кількість дозволених методів обліку до п'яти. Щоб зрозуміти відмінності методів обліку запасів в Україні та інших країнах світу, варто надати порівняльну характеристику обліку запасів на основі НП(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси». При відпуску запасів

у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів:

- 1) ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- 2) середньозваженої собівартості;
- 3) собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- 4) нормативних затрат;
- 5) ціни продажу [1].

Метод оцінки ідентифікованої собівартості одиниці запасів якнайкраще застосовувати, коли йдеться про малу величину запасів, адже відбувається оцінка за кожною одиницею запасів, які вибувають [20]. Особливістю даного методу є і те, що у ході його використання потрібно визначити ознаку, за якою можливо ідентифікувати одиницю запасів і її ціну. У разі коли ознаку неможливо

ідентифікувати, варто зробити висновок, що запаси є взаємозамінними, і використовувати для оцінки метод ідентифікованої собівартості не є правильним [28].

Продемонструємо використання окремих методів оцінки вибуття запасів на прикладі, який наведений у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Вихідна інформація для аналізу методів оцінки вибуття запасів

Умова	Значення
ТОВ «Феррет груп» продає каву ILLY різного фасування. Залишок Кави в зернах ILLY medium, з/б, 1.5 кг на 01.01.2023 становив 10 банок за обліковою ціною 2000 грн кожна. За січень-березень було здійснено такі операції:	
Січень: Придбано	5 од. по 2000 грн
Реалізовано	11 од.
Лютий: Придбано	8 од. по 2100 грн
Реалізовано	7 од.
Березень: Придбано	10 од. по 2300
Реалізовано	13 од.
Необхідно визначити собівартість реалізованої кави та собівартість залишку цієї ж кави на кінець березня	

Розв'язок даного кейсу методом ідентифікованої собівартості наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Приклад застосування методу ідентифікованої собівартості запасів

Період	Залишок на початок місяця			Надходження			Вибуття			Залишок на кінець місяця		
	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума
Січень	10	2000	20000	5	2000	10000	11	2000	22000	4	2000	8000
Лютий	4	2000	8000	8	2100	16800	4	2000	8000	5	2100	10500
Березень	5	2100	10500	10	2300	23000	5	2100	10500	2	2300	4600
							8	2300	18400			

Джерело: побудовано автором.

З табл.2.4. можна зробити висновок, що під час вибуття запаси мають ціни, рівні цінам їх фактичного надходження.

При використанні методу середньозваженої собівартості запаси оцінюються за середньою вартістю товарів, наявних для продажу протягом

періоду. Середня вартість розраховується шляхом поділу загальної собівартості товарів, на загальну кількість одиниць, що є в наявності для продажу. В результаті виходить середньозважена вартість однієї одиниці запасів, яка застосовується до одиниць запасів на кінець періоду [36].

Розв'язок кейсу методом середньозваженої собівартості наведено в табл.

2.5. Розрахунок середньозваженої собівартості одиниці запасу здійснювався за формулою 2.1.

$$CC = \frac{(C_{\text{поч}} + C_n)}{K_{\text{поч}} + K_n} \quad (2.1)$$

де CC – середньозважена собівартість;

$C_{\text{поч}}$ – собівартість запасів на початок періоду;

C_n – вартість запасів, що надійшли за період n ;

$K_{\text{поч}}$ – собівартість запасів на початок періоду;

K_n – кількість одиниць запасів, що надійшли за період n .

Таблиця 2.5

Приклад застосування методу середньозваженої собівартості запасів

Період	Залишок на початок місяця			Надходження			Вибуття			Залишок на кінець місяця		
	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума
Січень	10	2000	20000	5	2000	10000	11	2000	22000	4	2000	8000
Лютий	4	2000	8000	8	2100	16800	7	3233,3	22633,1	5	3233,3	16166,5
Березень	5	3233,3	16166,5	10	2300	23000	13	2611,1	33944,3	2	2611,1	5222,2

Джерело: побудовано автором.

Внаслідок здійснених розрахунків з табл. 2.5 видно, що запаси, що вибувають, мають усереднене значення вартості, тобто це доводить простоту і достатню точність даного методу.

Метод ФІФО заснований на тому, що оцінка вартості залишку запасів ґрунтується на припущенні того, що запаси вибувають точно в тій самій послідовності, що й надходили до організації, а отже, залишок запасів на кінець періоду має бути оцінений, виходячи з останніх за хронологією цін на їх придбання.

Розв'язок кейсу методом ФІФО наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Приклад застосування методу ФІФО

Період	Залишок на початок місяця			Находження			Вибуття			Залишок на кінець місяця		
	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума
Січень	10	2000	20000	5	2000	10000	5 6	2000 2000	10000 12000	4	2000	8000
Лютий	4	2000	8000	8	2100	16800	7 10	2100 2300	14700 23000	4 1	2000 2100	8000 2100
Березень	4 1	2000 2100	10100	10	2300	2300	1 2	2100 2000	2100 4000	2	2000	4000

Джерело: побудовано автором.

Розрахунки в табл. 2.6 показали, що за методикою першими вибувають ті запаси, які надійшли першими. Через що оцінка їх вибуття здійснюється за цінами надходжень, перших за часом, а оцінка залишків — за цінами надходжень, останніх за часом.

Оцінка за нормативними затратами полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції, які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норми затрат і ціни повинні регулярно у нормативній базі перевірятися і переглядатися. Оцінка продукції за нормативними затратами коригується до фактичної виробничої собівартості [2].

Розв'язання вище згаданого прикладу методом нормативних затрат виявляється нерелевантним, так як відсутні дані щодо встановлених підприємством нормальних рівнів використання не лише запасів, а й праці, потужностей виробництва і дійсних цін.

Оцінка за цінами продажу заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього проценту торгової націнки товарів. Цей метод застосовують підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари [38].

Розв'язок методом цін продажу наведено в табл. 2.7. Врахуємо, що ціна продажу однієї банки кави становитиме 2500 грн.

Таблиця 2.7

Приклад застосування методу цін продажу

Період	Залишок на початок місяця			Надходження			Вибуття			Залишок на кінець місяця		
	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума	К-ть	Варт.	Сума
Січень	10	2500	25000	5	2500	12500	11	2500	27500	4	2500	10000
Лютий	4	2500	10000	8	2500	20000	7	2500	17500	5	2500	12500
Березень	5	2500	12500	10	2500	25000	4	2500	32500	2	2500	5000

Джерело: побудовано автором.

За даними табл. 2.7 робимо висновок, що в цілому метод є доволі простим, однак не є абсолютно точним через усереднення розміру торгової націнки і можливих заокруглень в розрахунках.

Зважаючи на вище наведені описи і практичні приклади використання для кожного з методів оцінки вибуття запасів, кожен з них має свої особливості, і, відповідно, власні переваги і недоліки. Здійснимо аналіз сильних і слабких сторін кожного з методів в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Переваги і недоліки методів оцінки вибуття запасів для ТОВ «Феррет груп»

Методи оцінки вибуття запасів	Переваги	Недоліки
Ідентифікованої собівартості	висока точність результатів; можливість впливати на прибуток шляхом продажу дорожчих або дешевших запасів	один і той же запас може мати різну вартість, що ускладнює облік; трудомісткість і складність методу
Ціни продажу	найбільше підходить для підприємств роздрібною торгівлю, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки	у звітності відображається вартість проданих товарів, виключаючи нереалізовану торгову націнку, яка обчислюється на основі середнього відсотка торгових націнок. Розрахована величина є досить приблизною і часто відрізняється від дійсної вартості товарів.

Продовження таблиці 2.8

	залишок невикористаних запасів відображається у балансі за ціною, максимально наближеною до ринкової на дату складання; можливість впливати на	витрати списуються на собівартість реалізованих товарів за ціною придбання, що призводить до заниження витрат; вплив зовнішніх факторів народно-економічної ситуації в країні на показник валового прибутку окремих підприємств;
Собівартості за часом надходження запасів (ФІФО)	прибуток, простота використання; у період інфляції метод дає максимально високий чистий дохід; вигідність використання при плануванні скорочення закупівель матеріалів і	у період інфляції компанії декларують вищі прибутки, ніж насправді, і сплачують надлишковий податок на прибуток; метод переоцінює фінансові результати в умовах інфляції.
	очікуванні падіння цін на промислові товари.	
	при обліку відхилень від норми з'являється можливість поточного оперативного обліку витрат; контроль за реалізацією режиму економії;	необхідність постійного перегляду норм використання запасів, робочої сили, виробничих потужностей і поточних цін
Нормативних затрат	підготовка калькуляції за типом товару; відхилення враховуються по однорідним товарним групам; кількість об'єктів обліку невелика;	
	нормативна калькуляція покриває значну частину витрат, зменшує необхідність проведення інвентаризації незавершеного виробництва.	
	демонструє дійсний стан залишків ТМЦ та їх вартість у балансі	увага до останніх за часом цін не приділяється, хоча вони є більш доцільними для оцінки доходів;
Середньозваженої собівартості	значення чистого прибутку буде найближче до фактичного значення показує об'єктивний результат інвентаризації запасів підприємства послідовність списання запасів низька трудомісткість	використання методу призводить до значних відхилень, що веде до неправильного відображення витрат у звітності; у період інфляції підприємства декларують більший прибуток, ніж насправді мають, через що сплачують вищі податки

Джерело: побудовано автором на основі [18].

Кожен з методів має свої переваги та недоліки, і згідно з ІП(С)БО 9, кожне підприємство має самостійно обрати один із цих методів.

Враховуючи той факт, що всі підприємства активно інтегруються в систему міжнародних економічних відносин, доцільно розглянути підходи до оцінки вибуття виробничих запасів за міжнародними стандартами. За МСБО 2 «Запаси» виділяють такі методи (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Методи оцінки вибуття виробничих запасів (за МСБО 2)

Метод оцінки вибуття запасів	Сутність
Конкретної ідентифікації індивідуальної собівартості	означає, що конкретні витрати ототожнюються з ідентифікованими одиницями запасів. Такий підхід є доцільним для запасів, призначених для конкретних проектів, незалежно від того, чи вони були придбані, чи вироблені. Проте конкретна ідентифікація собівартості недоречна у випадку, коли існує велика кількість одиниць запасів, які, як правило, є взаємозамінними.
«Перше надходження – перший видаток» (ФІФО)	припускає, що одиниці запасів, які були придбані або вироблені першими, продаються першими, а отже, одиниці, які залишаються в запасах на кінець періоду, є тими, що були придбаними або виробленими останніми
Середньозваженої собівартості	собівартість кожної одиниці визначається із середньозваженої собівартості подібних одиниць на початок періоду та собівартості подібних одиниць, що були придбані або вироблені протягом періоду. Середнє значення може бути обчислене на періодичній основі або з отриманням кожної додаткової партії залежно від обставин суб'єкта господарювання.
Стандартних витрат	враховуються нормативні рівні використання основних та допоміжних матеріалів, праці, а також економічної і виробничої потужності. Їх регулярно аналізують і, за потреби, переглядають з огляду на поточні умови.
Роздрібних цін	застосовується у роздрібній торгівлі для оцінки великої кількості одиниць запасів, які швидко змінюються і дають однаковий прибуток та для яких технічно неможливо застосувати інші методи калькулювання. Собівартість запасів визначається шляхом зменшення вартості продажу запасів на відповідний відсоток валового прибутку. Застосовуваний відсоток ураховує запаси, які були оцінені нижче початкової ціни продажу. Для кожного відділу роздрібною торгівлі часто використовують середній відсоток.

Джерело: побудовано автором на основі [12].

Порівнюючи дані з вищенаведеного, можна стверджувати, що методи оцінки вибуття запасів за вітчизняними і міжнародними стандартами сильно перетинаються. В цілому, методика здійснення оцінки аналогічна в обох випадках. Єдиною відмінністю є узагальненість методики, вказаної в МСБО 2, що можна трактувати скоріше як недолік, так як це викликає певну

невизначеність під час процедури оцінки вибуття виробничих запасів. Це може стати джерелом ризику для фінансового стану підприємства.

Оскільки вибір найкращого методу оцінки запасів залежить від багатьох факторів, які різним чином впливають на діяльність кожної окремої компанії та її результати, то надавати рекомендації щодо переваг одного методу над іншим виявляється недоцільним і неефективним [42].

2.3. Документальне забезпечення обліку виробничих запасів на ТОВ

«Феррет груп»

Облік виробничих запасів є важливою складовою фінансового обліку підприємства, яка впливає на його фінансову стійкість і прибутковість. Для забезпечення точності та надійності обліку запасів організація повинна використовувати відповідну документацію та процедури [12].

Всі операції, що стосуються руху виробничих запасів, оформлюються первинними документами. Такі первинні документи можна поділити на:

- документи з надходження та оприбуткування запасів;
- документи із складського обліку і внутрішнього переміщення запасів;
- документи зі списання сировини, матеріалів на виробництво й адміністративні потреби.

Типові первинні документи, якими оформляються операції щодо руху виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп», вказані в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Документування операцій, пов'язаних з рухом виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп»

Назва документу	Призначення
Документи з надходження та оприбуткування запасів	
Товарно-транспортна накладна	комплексний документ, що складається з трьох окремих частин: інформація про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація
Рахунок-фактура	розрахунковий документ, оформлений постачальником на ім'я покупця на кожен партію відвантажених запасів

Продовження таблиці 2.10

Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей	є підставою для списання вартості ТМЦ, для їх оприбуткування компанією-одержувачем і дає дозвіл на вивезення з території підприємства-постачальника, а також для складського, оперативного і бухгалтерського обліку
Довіреність	застосовується для одержання виробничих запасів від постачальника через довірену особу
Акт закупки товарно-матеріальних цінностей	використовується для отримання виробничих запасів від постачальників через підзвітну особу
Журнал обліку вантажів, що надійшли	застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства
Прибутковий ордер	використовується для розрахунку матеріалів, що надійшли на підприємство від постачальника або з переробки
Акт про приймання матеріалів	складається у разі виявлення розбіжностей у кількості та якості отриманих запасів та даних товаросупровідного документа і є підставою для пред'явлення претензії постачальнику та оприбуткування отриманого запасу. Також підходить для прийняття незадокументованих запасів
Документи складського обліку запасів	
Карта складського обліку матеріалів	оперативний облік руху запасів на складах
Матеріальний ярлик	використовується для характеристики кожного нумерованого матеріалу за місцем зберігання, як паспорт на матеріальну цінність
Реєстр прийняття-здачі документів	для реєстрації прибутково-видаткових документів, що подаються до бухгалтерії
Відомість обліку залишків матеріалів на складі	використовується для контролю взаємозв'язку між складом і бухгалтерією
Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу	оформляється завкладом у разі виявлення відхилення фактичного балансу виробничих запасів від встановленого нормативу
Матеріальний звіт	складається відповідальною особою і передається в бухгалтерію, відображає зміни складських запасів за певний період часу
Документи з вибуття запасів	
Лімітно-забірна картка	відображає кількість відпущених одиниць номенклатури за місяць
Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	дозволяє відпуск матеріалу, в якому періодично виникає потреба, заміну матеріалу і додатковий (понадлімітний) відпуск матеріалу
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	оформляється на відпуск матеріалу всередині підприємства, зокрема у власні господарства підприємства, розташовані за його межами
<i>Джерело: побудовано автором на основі [19].</i>	

При цьому, головний бухгалтер Феррет груп на власний розсуд вирішує, які документи використовуються в бізнесі, виходячи з конкретних умов ведення діяльності. Документообіг на підприємстві структурований таким чином, щоб забезпечити своєчасне надходження інформації, необхідної для обліку і контролю та оперативного управління сировинними і матеріальними потоками.

Дані, відображені в документах, систематично обліковуються на рахунках синтетичного та аналітичного обліку за методом подвійного запису [23]. Крім того, з метою своєчасного відображення господарських операцій в облікових регістрах підприємство встановлює граничний термін передачі документів з обліку запасів до бухгалтерії.

Документальне оформлення надходження матеріалів, сировини і паливних ресурсів, їх наявності та витрат є досить складним процесом, оскільки структура документообігу повинна забезпечувати своєчасне надходження необхідних облікових даних, а також для контролю та оперативного управління запасами [48]. Правильне віднесення вартості запасів до виробничих витрат, а також реальність оцінки незавершеного виробництва та його відображення у фінансовій звітності залежить від правильності документального оформлення на момент отримання виробничих запасів.

До типових помилок, що виникають під час здійснення операцій з виробничими запасами слід віднести:

- незадовільна організація складського господарства;
- невиконання завдань щодо заготовлення (придбання) матеріалів;
- завищення собівартості придбаних матеріалів;
- порушення правил приймання вантажів;
- неповне оприбуткування запасів;
- необгрунтовані претензії до постачальників;
- порушення порядку проведення інвентаризації (порушення строків проведення, нерівномірний їх розподіл за календарними періодами, порушення принципу раптовості, неякісне проведення інвентаризації, недбале і несвоєчасне оформлення документів тощо);

• нестача, надлишок, присвоєння ТМЦ;
 • помилки і підрібки в документах,
 • підміна нових матеріалів старими;
 • помилки у визначенні сум уцінок, дооцінок запасів та їх відображення в обліку;
 • незадовільне ведення бухгалтерського обліку[20].
 Такі помилки можуть мати серйозні наслідки для підприємства, які наведені в табл. 2.11

Таблиця 2.11

Наслідки помилок, що виникають при операціях із запасами на ТОВ

«Феррет груп»

Ризик	Значення
Втрати прибутку	Неправильне управління запасами призводить до надмірної закупівлі або недостатньої кількості запасів. Це викликає втрату прибутку через зв'язані з цим витрати на зберігання надлишків або затримки у виробництві через відсутність запасів на складі.
Збільшення витрат	Завеликі запаси вимагають додаткових витрат на їх зберігання, охорону, страхування та обслуговування. Це негативно впливає на загальні витрати підприємства.
Затримка в обороті коштів	Надмірні запаси призводять до зменшення оборотності коштів, оскільки гроші «зв'язані» у запасах замість того, щоб бути доступними для інших інвестицій чи оплати поточних зобов'язань.
Ризик втрати запасів	деякі запаси піддаються зносу, псуванню або застарінню, і це стає причиною втрати їх цінності.
Ризик втрати клієнтів	недостатні запаси можуть призвести до незадоволеності клієнтів через неможливість надати їм необхідні товари вчасно. Це викликає погіршення відносин з клієнтською базою та репутаційні збитки для підприємства.
Ризик порушень контрактних зобов'язань	нездатність вчасно постачати товари або послуги призводить до порушення контрактних угод і понесення витрат на штрафи або компенсації.
Втрата конкурентної переваги	підприємства, які не можуть ефективно управляти запасами, втрачають конкурентні переваги через нестабільність оборотного капіталу і незадовільне обслуговування клієнтів.

Джерело, побудовано автором.

Як результат, для запобігання цим наслідкам, важливо вести систематичний облік запасів, встановлювати оптимальні рівні запасів, вдосконалювати логістичні процеси та використовувати сучасні інструменти управління запасами, такі як програмне забезпечення для управління запасами і відповідні методи оптимізації [50]

Поліпшення управлінського документального забезпечення на ТОВ «Феррет груп» передбачає впровадження електронного документообігу, що значно спрощує процес бухгалтерського обліку запасів. Враховуючи значний обсяг запасів на підприємстві, з їх обліком виникають проблеми. Рівень достовірності, ефективності та точності обліку залежить від правильної організації документообігу на підприємстві. Процес електронного документообігу в обліку виробничих запасів має базуватися на інтегрованій обробці облікової інформації, включаючи формування та обробку первинних документів [47].

Треба відмітити, що забезпечення електронного обліку запасів на підприємстві матиме вплив на:

- 1) зниження чисельності документів, що пришвидшить рух інформації між складом та бухгалтерією;
- 2) підвищення ефективності управління оформленням документації і прийняттям обґрунтованих рішень щодо контролю виробничих запасів;
- 3) зростання ефективності роботи певних працівників та підприємства в цілому [14].

Таким чином, правильний підхід до створення методики обліку виробничих запасів дозволяє досягти ефективної економії коштів, сприяє оптимізації запасів та підвищує стійкі конкурентні позиції підприємства на ринку.

2.4. Синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів

Облік виробничих запасів є однією з найважливіших аспектів фінансового обліку підприємства. Виробничі запаси є ключовими активами для багатьох підприємств, особливо тих, що спеціалізуються на виробництві. При автоматизованому веденні бухгалтерського обліку на ТОВ «Феррет груп» облік запасів ведуть за допомогою проводок на рахунках бухгалтерського плану рахунків. Управління цими запасами вимагає систематичного обліку та аналізу, а для цього у бухгалтерському обліку існують два основних підходи:

синтетичний та аналітичний облік. Розглянемо особливості цих методів обліку запасів на Феррет груп [53].

Синтетичний облік запасів – це ключовий елемент бухгалтерського обліку, який дозволяє ТОВ «Феррет груп» ефективно контролювати, фіксувати та аналізувати свої запаси. Запаси є важливою складовою активів і правильний синтетичний облік їх дозволяє ефективно управляти, мінімізувати втрати та оптимізувати процеси закупівель та виробництва.

У цьому контексті, синтетичний облік відіграє роль системного інструменту, який дозволяє підприємствам відстежувати кількість, вартість та рух запасів на різних етапах їхнього життєвого циклу. [56].

У даному підпункті ми розглянемо основні аспекти синтетичного та аналітичного обліку запасів на ТОВ «Феррет груп», його методологію та важливість для фінансового управління підприємством.

Для здійснення синтетичного обліку виробничих запасів використовуються рахунки 20 «Виробничі запаси» та 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» у межах 2-го класу Плану рахунків «Запаси» [6].

Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначений для узагальнення інформації про запаси сировини, матеріалів (включаючи ті, що знаходяться в дорозі або в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів для сільськогосподарського використання, палива, тари, тарних матеріалів і відходів виробництва. За дебетом цього рахунку фіксуються надходження запасів на

підприємство, їх дооцінка а за кредитом – витрати на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск на сторону, уцінку та інші операції [60]

Рахунок 20 має такі субрахунки (рис. 2.1):

201 "Сировина й матеріали"

• відображається наявність та рух сировини та основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні.

202 "Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби"

• відображаються наявність та рух покупних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів, що придбані для комплектування продукції, що випускається, які потребують додаткових витрат праці з їх обробки або збирання.

203 "Паливо"

• обліковуються наявність та рух палива, що придбається чи виготовляється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель.

204 "Тара й тарні матеріали"

• відображаються наявність і рух усіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а також матеріали й деталі, які використовують для виготовлення тари і її ремонту.

205 "Будівельні матеріали"

• підприємства-будівельники відображають рух будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, які належать до монтажу, та інших матеріальних цінностей, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій.

206 "Матеріали, передані в переробку"

• обліковуються матеріали, передані в переробку на сторону та які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів.

207 "Запасні частини"

• ведеться облік придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі та обороті.

208 "Матеріали сільськогосподарського призначення"

• обліковуються мінеральні добрива, отрутохімікати для боротьби зі шкідниками й хворобами сільськогосподарських культур, біопрепарати, медикаменти, хімікати, що використовуються для боротьби з хворобами сільськогосподарських тварин.

209 "Інші матеріали"

• обліковуються бланки суворого обліку, відходи виробництва, невиправний брак, матеріальні цінності, удержані від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини на цьому підприємстві, зношені шини тощо.

Рисунок 2.1 Субрахунки рахунку 20 «Виробничі запаси»

За допомогою синтетичного обліку неможливо проконтролювати наявність і рух кожного товарно-виробничого запасу. Метою аналітичного обліку є отримання відомостей, необхідних для управління запасами через його відповідні види та процеси.

Аналіз та облік виробничих запасів на Феррет груп ведеться за матеріальною групою, місцем зберігання та відповідальними особами. Дані аналітичних рахунків узагальнюються в оборотних відомостях. Аналітичні рахунки використовуються для контролю за зберіганням і рухом матеріальних цінностей, їх оцінки, порівняння з даними складського обліку, узагальнення результатів інвентаризації. Ці дані в основному використовуються в системах управління і ця інформація потрібна керівникам різних рівнів [65].

ТОВ «Феррет груп» встановлює аналітичні рахунки залежно від своїх конкретних потреб у кількості рахунків, необхідних для ефективного управління виробництвом. Серед найбільш типових аналітичних розрізів можуть бути виділені такі: групи запасів, складські приміщення, комори, матеріально відповідальні особи, види діяльності та інші.

Аналітичний облік виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп» здійснюється в розрізі їх найменувань або однорідних груп. Кожна з цих груп запасів поділяється за видами, сортами, марками, типами та розмірами. Кожне найменування, сорт або розмір виробничих запасів отримує короткий числовий код, відомий як номенклатурний номер [72].

На кожному документі, що стосується руху виробничих запасів, обов'язково вказується не лише найменування запасу, але й його номенклатурний номер. Це допомагає уникнути помилок при заповненні прибуткових та видаткових документів, а також під час ведення записів у бухгалтерському та складському обліку виробничих запасів [49].

Рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» використовується для обліку та узагальнення інформації про малоцінні та швидкозношувані предмети, які належать підприємству та знаходяться у запасах. Сюди включаються предмети, що використовуються не більше одного року або

протягом нормального операційного циклу, якщо він триває більше одного року. До цих предметів відносяться інструменти, господарський інвентар, спеціальне обладнання, спеціальний одяг і взуття, а також постільні речі, тимчасові споруди, пристосування, тара для зберігання матеріалів на складах та інші предмети. За дебетом рахунку 22 фіксуються придбані або виготовлені малоцінні та швидкозношувані предмети за їх первісною вартістю, а за кредитом – витрати на їх експлуатацію, списання на рахунки обліку витрат та втрат від псування.

Аналітичний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів ведеться за видами предметів по однорідних групах, установлених виходячи з потреб підприємства.

Пропонуємо розглянути типову кореспонденцію рахунків з обліку запасів на ТОВ «Феррет груп» у табл.2.12.

Таблиця 2.12

Типова кореспонденція з обліку запасів на ТОВ «Феррет груп»

Зміст господарської операції	Дт	Кт
Придбані і оприбутковані запаси без попередньої оплати постачальнику	20,22,28	63
Відображено податковий кредит у сумі ПДВ	641	631
Оплачено постачальнику за одержані запаси, МШП та інші	63	311,312
Придбані підзвітною особою запаси і оприбутковані на складі	20,22,28	372
Оприбутковані матеріальні цінності, виявлені під час інвентаризації	20,22,28	719
Реалізовані запаси у складі товарів	361	702
Списана облікова вартість реалізованих товарів	902	281
Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	702	641
Облікова вартість реалізованих товарів списана на фінансові результати	791	902
Списування доходу	702	791
Списано запасні частини на ремонт обладнання	806	207
Відображено списання палива	803	203
Списано суми нестач, винного не встановлено	947	20,22,28
Нестачі віднесені за рахунок матеріально відповідальної особи	375	20,22,28

Джерело: розроблено автором

Синтетичний та аналітичний облік запасів на ТОВ «Феррет груп» є важливою частиною облікової системи підприємства. Синтетичний облік забезпечує загальний огляд стану запасів, в той час як аналітичний облік

дозволяє детально вивчити рух окремих видів запасів, їх структуру та ефективність управління ними.

Висновки до розділу 2

В другому розділі магістерської роботи було розглянуто організаційно-економічну характеристику ТОВ «Феррет груп» та основні засади організації обліку виробничими запасами у товаристві.

До повномасштабної війни в Україні аналізоване підприємство здійснювало успішну прибуткову діяльність. У 2022 р. фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Феррет груп» погіршилися внаслідок порушення каналів постачання та реалізації продукції.

У другому розділі було висвітлено особливості бухгалтерського обліку виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп», розглянуто основні нормативно-правові акти, що регулюють облік виробничих запасів. Особливу увагу приділено НП(С)БО 9 та МСБО 2, а також порівняння визначених ними методик оцінки вибуття запасів: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, нормативних затрат і ціни продажу.

Розглянуто основну документацію, яка складається і використовується в процесі обліку виробничих запасів, а саме їх нарахування, списання, і складським обліком запасів. Також було виділено особливості документообігу, які виявляються на підприємствах під час обліку запасів. Вказано типові помилки, які виникають під час здійснення операцій з виробничими запасами, та наведено їх наслідки. Проаналізовано синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

3.1. Методичні прийоми аналізу виробничих запасів

Виробничі запаси є важливим ресурсом для будь-якого виробничого підприємства, і їх управління має критичне значення для досягнення успіху та ефективності виробництва [69].

Методичні прийоми аналізу виробничих запасів допомагають підприємствам зрозуміти, як можна покращити їх управління запасами і досягти більшої ефективності та прибутковості. Перед тим як розглянути методи аналізу виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп», важливо зрозуміти основні цілі управління цими запасами, які наведені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Основні цілі аналізу виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп»

Ціль	Опис
Мінімізація затрат	Один з основних підходів до управління запасами - це зниження їхнього обсягу, але при цьому забезпечення безперебійного виробництва. Аналіз допомагає визначити оптимальний рівень запасів, при якому зменшуються витрати на їх зберігання і одночасно не порушується нормальна робота виробництва.
Максимізація оборотності	Важливо, щоб запаси не "лежали" на складі занадто довго, оскільки це забирає кошти і може призвести до застою грошових коштів. Аналіз допомагає визначити, як збільшити оборотність запасів і зменшити їхній рівень.
Мінімізація ризику	Запаси також використовуються для захисту від можливих ризиків, таких як зміни цін на сировину або тимчасові проблеми з постачанням. Аналіз допомагає визначити оптимальну кількість запасів для зменшення ризику та забезпечення стабільності виробництва.
Підвищення якості виробництва.	Однією з важливих функцій запасів є забезпечення доступності необхідних матеріалів для виробництва. Аналіз допомагає впевнитися, що завжди є визначаючої кількості сировини та компонентів для виготовлення продукції відповідної якості.

Джерело: розроблено автором

Мінімізація затрат, максимізація оборотності, мінімізація ризику та підвищення якості виробництва - ці цілі не тільки сприяють економічній вигоді, але й забезпечують стабільність виробництва та конкурентоспроможність

підприємства на ринку.

Розуміння та впровадження основних цілей аналізу виробничих запасів є кроком вперед, спрямованим на досягнення високої ефективності та конкурентоспроможності на ринку, а також забезпечує стабільну основу для подальшого розвитку.

Розглянемо ряд методичних прийомів аналізу виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп» та їх важливість.

Перший крок - це розробка системи класифікації для різних видів запасів, таких як сировина, напівфабрикати, готова продукція тощо. Це допомагає підприємству краще розуміти, які ресурси необхідні для виробництва і як кожен з них впливає на виробництво. Цей метод дозволяє розподілити різні види запасів на категорії в залежності від їхньої природи та використовувати для кожної категорії відповідні стратегії управління. [70].

Методичним прийомом в аналізі запасів на «Феррет груп» також є аналіз попиту. Цей підхід полягає в дослідженні та оцінці попиту на товари, які реалізує підприємство. У таблиці 3.2 детально наведено у яких напрямках ТОВ «Феррет груп» використовує аналіз попиту.

Таблиця 3.2

Важливість аналізу попиту як методичного прийому для Феррет груп

Приклад застосування	Опис та важливість
Мінімізація надлишкових запасів	Аналіз попиту допомагає уникнути надлишкових запасів, які можуть старіти або знецінюватися. Це зменшує втрати від застарілих запасів та допомагає звільнити простір на складі.
Планування виробництва та поставок	Заснований на аналізі попиту план виробництва і поставок стає більш точним і ефективним. Підприємство може реагувати на зміни в попиті та виробництві, забезпечуючи своєчасну поставку товарів.
Зниження ризику надмірного або недостатнього запасу:	Аналіз попиту допомагає ідентифікувати ризики, пов'язані з надмірними запасами, які можуть займати вільні ресурси підприємства, або з недостатніми запасами, які можуть призвести до втрат замовлень та втрат клієнтів.
Підвищення рівня обслуговування клієнтів	Шляхом аналізу попиту підприємство може забезпечити наявність продукції або товарів відповідно до потреб клієнтів, що сприяє задоволенню їхніх вимог та збереженню лояльності.

Джерело: розроблено автором

Аналіз попиту допомагає краще розуміти ринкові та клієнтські тенденції, визначати фактори, що впливають на попит, і розробляти точніші прогнози. Це дозволяє уникнути перепродажу або недостачі запасів.

Шляхом аналізу попиту підприємство може визначити оптимальний рівень запасів для забезпечення виробництва без зайвих витрат на утримання запасів.

Це допомагає знизити витрати та звільнити капітал для інших інвестицій.

Аналіз попиту є важливим інструментом управління запасами на ТОВ «Феррет груп», який допомагає бути більш пристосованим до ринкових змін і

забезпечувати ефективне використання ресурсів. Він дозволяє адаптуватися до

змін у попиті та мінімізувати витрати на утримання запасів, що впливає на загальну прибутковість та конкурентоспроможність бізнесу.

Оцінка прогнозу - це ще один методичний прийом аналізу виробничих запасів, який використовує ТОВ «Феррет груп», який включає в себе оцінку

точності та ефективності попередніх прогнозів попиту на продукцію або товари

підприємства. Цей підхід допомагає вдосконалити свою стратегію управління запасами і зробити прогнози більш точними і надійними [62].

Підприємство аналізує, наскільки точні їхні попередні прогнози попиту на продукцію були порівняно з фактичними результатами. Це дозволяє

ідентифікувати, наскільки прогнози були або не були відповідними і які чинники вплинули на їхню точність.

При оцінці прогнозу аналізують відхилення між фактичними даними та прогнозами. Також аналізують причини цих відхилень, включаючи зміни в

ринкових умовах, зміни в споживчому попиті, зміни в конкурентному середовищі та інші фактори. На основі результатів оцінки прогнозу ТОВ

«Феррет груп» вдосконалює свої методи прогнозування, включаючи використання більш точних моделей та аналітичних інструментів. Це допомагає

зробити прогнози більш надійними та адаптованими до змін у ринкових умовах [37].

На основі оцінки прогнозів підприємство розробляє плани закупівель і поставок, які беруть до уваги попередні відхилення та потенційні ризики.

Враховуючи історичну точність прогнозів, підприємство починає більш ефективно управляти ризиками, пов'язаними з нестачею або надлишком запасів. Воно може розробити більш гнучкі стратегії управління запасами, які дозволяють адаптуватися до змін. Оптимізовані прогнози дозволяють зменшити витрати та підвищити рівень обслуговування.

Моніторинг та контроль в аналізі виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп», спрямований на постійний нагляд і управління рівнем запасів для оптимізації їх використання. Цей підхід допомагає визначати, які заходи потрібно вжити для підтримання оптимальних запасів і уникнення витрат,

пов'язаних із зайвими чи недостатніми запасами. Розглянемо докладніше моніторинг та контроль, як методичний прийом аналізу запасів на Феррет груп.

Підприємство моніторить залишки запасів на складі, визначаючи, скільки матеріалів чи товарів доступно в певний момент часу, оцінює витрати, пов'язані з утриманням запасів, такі як витрати на зберігання, страхування, обслуговування та втрати від знецінення.

В свою чергу, моніторинг оборотності запасів допомагає визначити, як швидко товари рухаються через підприємство і чи існують проблеми з перебільшенням або нестачею запасів. Також підприємство визначає критичні

запаси, тобто мінімальний рівень запасів, необхідний для забезпечення безперебійного виробництва та задоволення попиту клієнтів.

На основі моніторингу ТОВ «Феррет груп» розробляє плани на замовлення та поставки, щоб забезпечити наявність необхідних запасів у відповідності до потреб попиту.

Моніторинг дозволяє вчасно виявляти аномалії у руку запасів та ідентифікувати ризики, такі як зміни в попиті або постачанні. На основі даного методичного прийому підприємство розробляє та вдосконалює стратегії управління запасами для підтримки ефективного виробництва та економії ресурсів [26].

Правильний аналіз виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп» - це ключовий елемент ефективного управління виробничим процесом. Він

допомагає покращити ефективність, знизити ризики та забезпечити стійкий розвиток. Адже зміни в обсягах та складі запасів можуть мати значний вплив на фінансовий результат підприємства, важливо регулярно використовувати методичні прийоми аналізу виробничих запасів для досягнення успіху в сучасному бізнес-середовищі.

3.2. Аналіз формування та використання виробничих запасів підприємства на ТОВ «Феррет груп»

Аналіз формування та використання виробничих запасів є невід'ємною складовою стратегічного управління підприємством у сучасних умовах ринкової конкуренції. Виробничі запаси, будучи важливою частиною оборотних активів, впливають на ефективність виробництва, забезпечення планової роботи та, в кінцевому підсумку, на фінансовий результат підприємства.

Виробничі запаси представляють собою товари, матеріали, напівфабрикати та інші ресурси, які забезпечують неперервну роботу виробничого процесу і враховуються на складах ТОВ «Феррет груп». Відповідно до їх обсягу та раціонального використання залежить багато аспектів діяльності компанії, включаючи витрати, якість продукції, доставку товарів та конкурентоспроможність на ринку [31].

Даний аналіз розглядає процес формування, зберігання і оптимізації виробничих запасів, а також їх вплив на фінансовий стан та результативність підприємства. У цьому контексті досліджуються стратегії управління запасами, методи оцінки ефективності їх використання, а також вплив змін у ринковому середовищі на цей процес. Відомий аналіз виробничих запасів може допомогти підвищити ефективність своєї діяльності, знизити витрати і забезпечити стійке зростання конкурентоспроможності [45].

Аналіз запасів ТОВ «Феррет груп» повинен проводитися в розрізі таких етапів.

- ✓ вивчення забезпеченості підприємства запасами;

- ✓ загальний аналіз обсягу і структури запасів;
- ✓ оцінка ефективності використання запасів;
- ✓ аналіз матеріаловіддачі та матеріаломісткості продукції (робіт, послуг)

Основні завдання аналізу формування й використання виробничих запасів

Феррет груп наведені на рис.3.1.

Завдання аналізу виробничих запасів:

оцінка реальності планів матеріально-технічного постачання, ступеня їх виконання, впливу на обсяг виробництва продукції, її собівартість та інші показники господарської діяльності;

оцінка забезпечення підприємства окремими видами виробничих запасів;

оцінка рівня інтенсивності та ефективності використання матеріальних ресурсів;

визначення характеру складських запасів, оцінка руху та структури споживання матеріальних ресурсів;

систематизація факторів, які зумовили відхилення фактичних показників використання виробничих запасів від планових (прогнозованих);

моделювання взаємозв'язків між обсягами випуску продукції та матеріаломісткістю, матеріаловіддачею, іншими факторними показниками;

виявлення внутрішніх виробничих резервів економії виробничих запасів і оцінка їх впливу на обсяг діяльності.

Рис. 3.1. Основні завдання аналізу виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп»

Оцінка ефективності використання виробничих запасів в практиці аналітичної роботи і в економічній літературі здійснюється за допомогою різних показників і їх систем.

Широкого розповсюдження отримали показники, в розрахунку яких застосовується сума не виробничих запасів, а матеріальних витрат. Це обумовлено тим, що виробничі запаси перетворюються в матеріальні витрати. Іншими словами, вартість використаних виробничих запасів відображається через матеріальні витрати, а рівень їх використання у виробничому процесі

визначається на основі суми матеріальних витрат.

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів застосовують комплекс показників, які включають в себе матеріаловіддачу, матеріаломісткість та питому вагу матеріальних витрат у собівартості продукції [35].

Матеріаловіддача характеризує віддачу виробничих запасів на одну гривню виготовленої продукції (робіт, послуг). Визначається як співвідношення між вартістю виробленої продукції (робіт або послуг) та обсягом матеріальних витрат.

У свою чергу, матеріаломісткість вказує, скільки матеріальних витрат приходить на виробництво одиниці продукції (робіт, послуг). Даний показник розраховується, як відношення величини матеріальних витрат до обсягу виготовленої продукції (робіт, послуг).

Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції (робіт, послуг) визначається як співвідношення суми матеріальних витрат до повної собівартості продукції (робіт, послуг).

Проаналізуємо вищенаведені показники за допомогою таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів на ТОВ

«Феррет груп»

Показник	Роки			Відхилення (+,-)	Темп росту, %
	2020	2021	2022		
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	48506	73824,3	34462	-14 044	71,05
Матеріальні затрати, тис. грн.	39421,4	43559,4	46994,8	7573,4	119,21
Матеріаловіддача, грн./грн.	1,23	1,69	0,73	+0,5	59,35
Матеріаломісткість, грн./грн.	0,81	0,59	1,36	0,55	167,90
Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції	1,28	0,85	2,05	0,77	160,16

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності

Дані таблиці свідчать, що у 2022 році в порівнянні з 2020 матеріаловіддача на досліджуваному товаристві знизилася на 0,5 грн. або на 40,65 %, в свою чергу, матеріаломісткість зросла на 0,55 грн. або на 67,90 %. Матеріаловіддача

знизилися за рахунок зниження загального доходу ТОВ «Феррет-груп».

А на збільшення матеріаломісткості вплинуло збільшення затрат та зменшення доходу.

Далі необхідно проаналізувати динаміку обсягів запасів, яка наведена на рис.3.2 та вказує на постійну зміну обсягів запасів за три роки

Рис.3.2. Динаміка обсягів запасів за 2020-2022 роки

На рисунку 3.2. спостерігається тенденція зростання вартості та кількості запасів.

Наступним кроком оцінки виробничих запасів являється розрахунок питомої ваги запасів у загальному обсязі оборотних активів товариства (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Питома вага запасів в оборотних активах ТОВ «Феррет Груп» за 2020-2022 роки

Показник	Значення					
	2020		2021		2022	
	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %
Оборотні активи, в т.ч:	49901,1	100	54540	100	56811,6	100
Запаси	39421,4	78,99	43559,4	79,87	46994,8	87,72

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності

З наведеної таблиці чітко видно, що питома вага запасів в оборотних активах займає кожен рік різне значення та поступово зростає. З даних таблиці, також, можна зробити висновок, що запаси, в складі оборотних активів, становлять найбільшу питому вагу.

Досить важливим етапом під час проведення аналізу виробничих запасів на ТОВ «Феррет Груп» є аналіз їх оборотності. Швидкість обертання таких активів характеризується показниками, які наведені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Система показників для аналізу оборотності запасів

Показник	Формула розрахунку	Умовні позначення	Економічний зміст показника
Коефіцієнт обертання (Коб)	$K_{об} = V_p / Z_v$	V_p -виручка від реалізації Z_v -середня вартість запасів	Коефіцієнт обертання запасів показує, скільки разів в середньому продаються запаси підприємства за певний період часу.
Тривалість одного обороту в днях (Тоб)	$T_{об} = Z_v \times D / V_p$	Z_v -середня вартість запасів D -кількість календарних днів V_p -виручка від реалізації	Показник ділової активності, який вказує на ефективність управління запасами компанії.
Коефіцієнт закріплення запасів (Кзак)	$K_{зак} = Z_v / V_p$	V_p -виручка від реалізації Z_v -середня вартість запасів	Є оберненим до коефіцієнта обертання, він показує вартість матеріалу на одну гривню чистого прибутку.

Ці показники допомагають підприємству відстежувати і оптимізувати свою діяльність з управління запасами для підвищення ефективності та зниження затрат. Важливо враховувати, що оптимальні значення цих показників можуть відрізнятися в залежності від галузі та конкретних обставин підприємства.

Будь-яке використання виробничих запасів повинне бути не лише ефективним, але й враховувати соціальну політику підприємства, зокрема, забезпечувати осядливе використання природних ресурсів та охорону навколишнього середовища.

У результаті неналежної уваги питанням обліку та аналізу використання виробничих запасів губиться контроль за місяцями безпосереднього використання виробничих запасів по певним структурним підрозділах, де виникає основна маса відхилень від установлених норм витрат.

Розрахуємо показники для аналізу оборотності запасів на прикладі ТОВ «Феррет груп». (табл.3.6)

Таблиця 3.6
Аналіз оборотності запасів ТОВ «Феррет груп»

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022р. від 2021р.	Відхилення 2021р. від 2020
Коефіцієнт обертання запасів (Коб)	1,23	1,69	0,73	-0,96	0,46
Тривалість одного обороту в днях (Тоб)	296,64	215,37	497,74	282,37	-81,27
Коефіцієнт закріплення запасів (Кзак)	0,81	0,59	1,36	0,77	-0,22

Джерело: розроблено автором

Коефіцієнт обертання запасів в 2022 році в порівнянні з 2019 зменшився на 0,96. Це означає що запаси почали продаватися рідше. А у 2021 році порівнюючи з 2020 коефіцієнт зріс на 0,46, це свідчить про збільшення реалізації запасів.

Ефективність управління запасами ТОВ «Феррет груп» у 2021 році підвищується. Якщо в 2020 році запаси в середньому здійснювали свій оборот протягом 296,64 днів, то в 2021 – протягом 215,37 днів. Причиною такої тенденції є підвищення обсягів збуту. У 2022 році стан підприємства погіршився і тривалість одного обороту запасів зросла на 81,27 днів.

Коефіцієнт закріплення запасів в 2022 році зріс на 0,77 в порівнянні з 2021, а у 2021 році зменшився на 0,22 порівнюючи його з 2020 роком. Збільшення цього показника є негативним, що свідчить про зниження ефективності використання виробничих запасів.

Також в ході дослідження ТОВ «Феррет груп» нами було побудовано економетричну модель. Економетрична модель - це спрощене представлення зв'язку між змінними. Її використання дозволяє оцінити вплив однієї змінної на

іншу та робити прогнози щодо майбутнього значення змінних.

$$Y = -509,9745 - 0,0212 * X^1 - 0,5493 * X^2 + 0,5219 * X^3$$

«Y» - ендогенна змінна (чистий прибуток підприємства)

До екзогенної (незалежної) змінної належить: «X¹» - запаси, «X²» - основні засоби, «X³» - дебіторська заборгованість.

Дана економетрична модель була побудована через Аналіз даних у Microsoft Excel. Для побудови було використано вибірку з 18 елементів, дані для якої бралися з поквартальної звітності підприємства за останні 4 роки.

З побудованої економетричної моделі можна зробити такі висновки:

- Коефіцієнт біля X¹ вказує на обернену залежність між чистим прибутком та запасами. Це означає, що при збільшенні залишків запасів на складі на 1 тис. грн чистий прибуток підприємства зменшиться на 0,0212 тис. грн. Тобто підприємству не вигідно накопичувати запаси, потрібно їх реалізовувати вчасно.

- Коефіцієнт біля X² також вказує на обернену залежність між чистим прибутком та вартістю основних засобів. Це означає, що при збільшенні вартості основних засобів на 1 тис. грн. чистий прибуток зменшується на 0,5493 тис. грн.

- Коефіцієнт біля X³ вказує на пряму залежність між дебіторською заборгованістю та чистим прибутком. Тобто, при збільшенні дебіторської заборгованості на 1 тис. грн. чистий прибуток збільшиться на 0,5219 тис. грн.

3.3. Аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «Феррет груп»

Фінансовий стан підприємства можна оцінювати з двох різних перспектив: короткострокової і довгострокової. У короткостроковій перспективі, оцінюючи фінансовий стан Феррет груп, важливими критеріями є його ліквідність і платоспроможність. Це означає, що важливо визначити, наскільки підприємство може своєчасно і в повному обсязі виконати свої фінансові зобов'язання в найближчий період часу [30].

Поняття «ліквідності» та «платоспроможності» не є тотожними.

Ліквідність визначається як здатність активів перетворюватися в грошові

кошти. Ця характеристика включає в себе наявність у ТОВ «Феррет груп» ліквідних ресурсів у формі готівки на рахунках у банку та в оборотних активах, які можуть бути швидко реалізовані. Рівень ліквідності визначається тим часовим інтервалом, протягом якого ця конвертація може відбутися (менший період часу вказує на вищий рівень ліквідності активів). Важливо відзначити, що деякі оборотні активи можуть бути продані швидко, але за значно нижчою ціною, наприклад, виробничі запаси, які можуть бути реалізовані зі значними знижками від їх облікової вартості.

Ліквідність на ТОВ «Феррет груп» розглядається через два основних аспекти:

- ✓ Час, необхідний для реалізації активів.
- ✓ Суму, яку можна отримати від продажу цих активів.

Залежно від ступеня ліквідності активи розділяються на такі групи:

A1 – високоліквідні – грошові кошти і поточні фінансові інвестиції;

A2 – швидколіквідні – уся дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів;

A3 – повільноліквідні – запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів;

A4 – важколіквідні необоротні активи та необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

Пасиви балансу групуються за терміновістю їхньої оплати:

П1 – найтерміновіші – поточна кредиторська заборгованість;

П2 – короткострокові – короткострокові кредити банків;

П3 – довгострокові – довгострокові зобов'язання і забезпечення;

П4 – постійні – зобов'язання перед власниками, формування власного капіталу та зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, коли виконуються такі умови: $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, та $A4 \leq P4$. Важливо зазначити, що якщо виконуються перні три обов'язкові умови ліквідності ($A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$), то це

автоматично веде до виконання і четвертої нерівності $A4 \leq P4$. Ця четверта нерівність має вирішальне значення і підтверджує наявність в суб'єкта господарювання власних оборотних коштів і свідчить про дотримання мінімальних умов фінансової стійкості [35].

Для визначення ліквідності балансу підприємства необхідно зіставити розрахунки за групами активів і зобов'язань. Невиконання однієї з перших трьох нерівностей, свідчить про порушення ліквідності балансу.

Проведемо аналіз ліквідності балансу ТОВ «Феррет груп» (табл.3.7)

Таблиця 3.7

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Феррет груп», тис.грн

Актив	2020	2021	2022	Пасив	2020	2021	2022
Високоліквідні активи (A1)	-590,6	-1 188,5	153,7	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	35 312	36 424,5	40 794,8
Швидколіквідні активи (A2)	10 785	11 920,2	9 130,2	Короткострокові пасиви (П2)	4 247,3	4 058	1 145,2
Повільноліквідні активи (A3)	39 706,7	43 808,3	47 527,7	Довгострокові пасиви (П3)	689,6	1 328,1	1 054,8
Важколіквідні активи (A4)	4 317,5	4 720,5	5 969,7	Постійні пасиви (П4)	13 269,7	17 449,9	17 786,5
Баланс	54 218,6	59 260,5	60 781,3	Баланс	54 218,6	59 260,5	60 781,3

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності досліджуваного підприємства.

Порівнявши підсумки груп активів і пасивів можна стверджувати, що кожного року у ТОВ «Феррет груп» спостерігається однакові співвідношення між групами активів та зобов'язань, а саме:

$$A1 \leq P1$$

$$A2 \geq P2$$

$$A3 \geq P3$$

$$A4 \leq P4$$

Отже, як свідчить аналіз даних табл.3.7, баланс досліджуваного підприємства за досліджувані 3 роки не є абсолютно ліквідним, оскільки не виконується перше співвідношення ($A1 \geq P1$). У товариства найбільш термінові зобов'язання перевищують наявні у підприємства грошові кошти і

короткострокові фінансові вкладення.

Однак, решта співвідношень, крім першого, свідчать про наявність оборотних активів у такому обсязі, який дозволяє ТОВ «Феррет груп» підтримувати певну фінансову стійкість.

Наступним кроком у проведенні аналізу ліквідності на ТОВ «Феррет груп» є вивчення відповідних фінансових показників (табл.3.8), яке проводиться шляхом послідовного порівняння різних категорій активів з короткостроковими пасивами на основі даних балансу.

Таблиця 3.8

Аналіз ліквідності товариства «Феррет груп»

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021р. від 2020р.	Відхилення 2022р. від 2021р.
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,261	1,347	1,355	0,086	0,007
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,265	0,271	0,234	0,006	-0,037
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-0,015	-0,029	0,004	-0,014	0,033
Власні оборотні кошти	9 734,100	12 814,300	13 892,500	3 077,200	1 081,200
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,195	0,235	0,245	0,040	0,010
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами	0,247	0,294	0,296	0,047	0,002
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,061	-0,093	0,011	-0,032	0,104
Коефіцієнт покриття запасів	0,123	0,672	0,649	-0,051	-0,024

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності досліджуваного підприємства.

За даними таблиці 3.8 можна зробити такі висновки:

✓ Коефіцієнт поточної ліквідності, який показує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів у 2020 році становить 1,261 та щороку зростає. У 2021 році зріс на 0,086, а у 2022 році зріс на 0,007. Значення даного коефіцієнту більше норми (> 1), що є позитивним фактором;

✓ Коефіцієнт швидкої ліквідності, що відображає платіжні можливості товариства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення

розрахунків з дебіторами становить 0,234, що менше, ніж в 2021 році і 2020 році. Найбільшого значення цей показник досягнув у 2021 році та становив 0,271. Проте, навіть цей показник знаходиться нижче нормативного значення. Це свідчить про недостатню можливість підприємства сплатити поточну заборгованість за умови своєчасного повернення дебіторської заборгованості;

✓ Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує, яка частина боргів може бути сплачена негайно. У 2020-2021 роках цей показник має від'ємне значення, це свідчить про те, що сума короткострокових зобов'язань перевищує суму готівки та еквівалентів готівки на балансі. Лише у 2022 році цей показник

досягнув позитивного значення і становить 0,004, проте це значно нище нормативного показника та характеризує недостатню ліквідності підприємства і може свідчити про ризик фінансових проблем;

✓ Показник власних оборотних коштів вказує на суму власного капіталу підприємства, яка може бути використана для фінансування його поточних активів. Щороку даний показник поступово зростає. У 2022 році зріс на 1 081,2 тис.грн, в порівнянні з 2021 роком. А у 2021 році, порівнюючи з 2020р., зріс на 3077,2 тис.грн;

✓ Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами вказує на те, яку частину оборотних активів може покрити підприємство за рахунок свого власного капіталу, без залучення зовнішніх джерел фінансування. У 2021-2022 роках значення цього показника зростає на 0,040 та 0,010 відповідно. Це свідчить про те, що підприємство поступово збільшує власні ресурси для покриття своїх поточних зобов'язань, що є позитивним сигналом для його фінансової стійкості та ліквідності;

✓ Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами визначає, наскільки власні оборотні кошти підприємства здатні покрити витрати на утримання запасів і здійснення необхідних витрат. У 2022 році цей показник становив 0,296, у 2021 році - 0,294 та у 2020 році - 0,247. Значення даного показника поступово зростають. Проте, коефіцієнт нище 0,5 та вказує на те, що власних оборотних коштів не вистачає для покриття витрат і забезпечення

запасів;

✓ Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів є показником, який вказує на можливість підприємства використовувати свої власні оборотні кошти для здійснення різних фінансових операцій або інвестицій. У 2020-2021 роках цей показник має від'ємне значення -0,061 та - 0,093. Це свідчить про те, що у підприємства відсутні власні грошові кошти та їх еквіваленти. У 2022 році в ТОВ «Феррет груп» з'являються власні грошові кошти та показник набуває позитивного значення 0,011;

✓ Коефіцієнт покриття запасів є показником, який визначає, наскільки велика частина короткострокових зобов'язань підприємства може бути покрита за рахунок вартості його запасів. Значення цього показника у 2021 році знизилося на 0,051, та в 2022 році – на 0,024. Значення даного показника менше за 1, то поточний фінансовий стан підприємства вважається нестійким.

Фінансовий аналіз платоспроможності ТОВ «Феррет груп» полягає в абсолютному та відносному порівнянні активів як платіжних засобів з фінансовими ресурсами (зобов'язаннями) за рахунок яких відбулося її формування.

Оцінити стан платоспроможності ТОВ «Феррет груп» можна також за допомогою таблиці 3.9

Таблиця 3.9
Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Феррет груп»

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021р. від 2020р.	Відхилення 2022р. від 2021р.
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,2577	0,2945	0,2926	0,0368	-0,0018
Коефіцієнт фінансування	2,8812	2,3960	2,4173	-0,4851	0,0212
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,7403	0,8056	0,8361	0,0653	0,0305

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності

Коефіцієнт платоспроможності (або автономії) відображає, яка частина всіх ресурсів, вкладених у функціонування підприємства, припадає на власний капітал. У досліджуваного товариства «Феррет груп» значення цього показника

в 2021 році зросло на 0,0368, а вже в 2022 році – зменшилося на 0,0018. Низьке значення коефіцієнта платоспроможності свідчить про велику залежність підприємства від боргових зобов'язань та ризик фінансових труднощів в разі невдач у діяльності.

Коефіцієнт фінансування допомагає визначити, наскільки підприємство залежить від внутрішнього або зовнішнього фінансування. За 3 проаналізовані роки (2020-2022) в середньому на підприємстві «Феррет груп» показник знаходиться в межах від 2,3 до 2,9. Це відносно високі значення, а, отже, вони вказують на велику залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, наскільки велика частина власного капіталу може бути використана для інвестицій та розвитку без порушення фінансової стійкості підприємства. У 2022 році значення даного коефіцієнта зросло на 0,0305 та становить 0,8361. У 2021 та 2020 роках коефіцієнт маневреності нижчий від значення 2022 року та становить відповідно 0,8056 та 0,7403. За досліджувані 3 роки спостерігається поступове зростання даного показника, що вказує на більшу готовність та можливість підприємства інвестувати в нові можливості або проекти.

Джерелами аналізу діяльності ТОВ «Феррет Груп» є його фінансова та статистична звітність.

- Звіт про фінансовий стан підприємства – форма №1; (див. додатки В.1,2,3)
- Звіт про фінансовий результат – форма №2; (див. додатки В.1,2,3)

На основі результатів проведеного дослідження, можна зазначити, що у ТОВ «Феррет груп» нестійкий фінансовий стан. Оцінка ліквідності та платоспроможності дозволяє стверджувати, що підприємство не є абсолютно ліквідним, має здатність розраховуватися своєчасно та є достатньо привабливим партнером для співпраці.

Для подальшого успіху фінансова діяльність має бути спрямована на забезпечення систематизованого надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, координації планів закупівлі та продажу, забезпечення безперебійності роботи підприємства.

3.4. Внутрішній контроль наявності і руху виробничих запасів

Внутрішній контроль спрямований на забезпечення відповідності конкретного об'єкта управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Основною його ціллю є об'єктивна оцінка фактичного стану справ у підприємства, виявлення і попередження факторів і умов, які негативно впливають на виконання ухвалених рішень і досягнення поставленої мети, а також передача цієї інформації органам управління [59].

У системі управління на ТОВ «Феррет груп», внутрішньогосподарський контроль не є винятковим заходом, а складовою частиною управління [21]. Це обумовлено тим, що без систематичного контролю над матеріальними цінностями, їх раціональним використанням, операціями та процесами, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції і сировини, управління не може ефективно функціонувати [52].

До основних завдань контролю запасів на ТОВ «Феррет груп» можна віднести:

- a) перевірка законності, коректності та обґрунтованості їхнього придбання, обліку, зберігання та використання в ході виробничої діяльності;
- b) виявлення ситуацій нерационального витрачання ресурсів, марнотратства, втрат та розкрадань;
- c) виявлення зайвих і невикористовуваних на даному підприємстві запасів;
- d) визначення мотивів та осіб, відповідальних за виникнення недостач та нерозумного використання матеріальних ресурсів.

Отже, для успішного вирішення вищезазначених завдань Феррет груп рекомендується здійснювати контроль над запасами в певній послідовності, враховуючи стадії господарської діяльності, а саме: придбання і реалізація.

При надходженні запасів на ТОВ «Феррет груп» необхідно переконатися, що вони були доставлені в узгоджені терміни, відповідають кількісним і якісним характеристикам. [39].

Проведення інвентаризації на складах Феррет груп дозволяє виявити

залишки або недостачу і переконатися в дотриманні умов зберігання запасів. Ця інформація служить основою для прийняття нових управлінських рішень щодо внутрішнього контролю.

Під час проведення наступного етапу господарського процесу підприємство виконує ряд контрольних заходів, які забезпечать безперервний хід виробничого циклу. Спершу, визначає заплановані витрати, враховуючи всі потрібні витрати на запаси, а також додаткові витрати [31].

Останнім етапом, який вимагає внутрішнього контролю з боку керівництва ТОВ «Феррет груп» є процес реалізації запасів. Це включає в себе контроль над вибором покупців в якому потрібно знайти покупця, який пропонує найбільш вигідну і високу ціну за продукцію.

Отже, внутрішній контроль над запасами є невід'ємною складовою діяльності ТОВ «Феррет груп», оскільки саме від нього залежать ефективність роботи підприємства в цілому, його витрати та доходи.

Організацію внутрішнього господарського контролю запасів на ТОВ «Феррет груп» можна умовно розглядати в контексті чотирьох послідовних етапів (рис.3.3).

Рис.3.3. Етапи внутрішньогосподарського контролю запасів на ТОВ «Феррет груп»

Внутрішньогосподарському контролю на досліджуваному підприємстві притаманні органолептичні, розрахунково-аналітичні і документальні прийоми [63]. Ця система методичних прийомів контролю конкретизується за допомогою процедур перевірки, пов'язаних з проведенням інвентаризації матеріальних цінностей, виконанням контрольних замірів і запусками, пов'язаними з використанням матеріалів у виробництві, застосуванням як повного, так і вибіркового спостереження, а також здійсненням службового розслідування [32].

Основними джерелами контролю запасів на Феррет груп є:

1. фінансова, оперативна та статистична звітність;
2. наказ про облікову політику підприємства;
3. договори, укладені між постачальником і споживачем;
4. первинні документи щодо обліку матеріальних цінностей;
5. інвентаризаційні описи;
6. облікові реєстри;

Один із найефективніших засобів внутрішнього контролю над запасами на товаристві - це проведення інвентаризації. Під час цього процесу виконується повна або вибіркова перевірка наявних запасів і їх відповідність даним, збереженим у бухгалтерському обліку, на складах або у відповідальних осіб [22].

Якщо виникають питання щодо достовірності документів, контролер проводить додаткову перевірку або запит і порівнює дані у розрахунках.

Проводиться вибіркова перевірка співставлення балансових відомостей на початку місяця, які знаходяться в бухгалтерському обліку, з відповідними записами у складських картках. [61]. Для досягнення максимальної ефективності у проведенні перевірки виробничих запасів та максимальної точності контролерських процедур, контролер повинен досліджує найтипівші порушення та помилки у обліку запасів на ТОВ «Феррет груп» і надає їм характеристику.

Розглянути типові помилки, що зазвичай виникають при обліку та документальному оформленні запасів на ТОВ «Феррет груп» можна в табл.3.10

Характерні помилки під час внутрішньогосподарського контролю запасів

№ п/п	Вид помилки	Зміст
1	Помилки під час обліку запасів	- Документи, що стосуються приходу, витрат і руху виробничих запасів, оформлюються неправильно і з запізненням. - Договори про матеріальну відповідальність з комірниками (особами, які несуть відповідальність за матеріальні цінності) не укладаються. - Фактична собівартість виробничих запасів формується невірно. - Аналітичний облік руху виробничих запасів в бухгалтерії не ведеться. - Проведення звірки даних про рух виробничих запасів у бухгалтерії та на складах організації відбувається нерегулярно. - Не дотримується обов'язковість (або регулярність) проведення інвентаризації. - На складах зберігається значна кількість невикористовуваних виробничих запасів. - Спосіб списання виробничих запасів за різними видами витрат (на основне виробництво, допоміжне виробництво, обслуговуючі господарства, непрямі витрати, витрати на продаж, фінансові результати та ін.) проводиться неправильно. - При списанні виробничих запасів спосіб визначення фактичної собівартості відрізняється від того, що встановлено в обліковій політиці. - Інші недоліки в обліку і руху запасів.
2	Помилки під час документального оформлення операцій пов'язаних з використанням та переміщенням запасів	- Не складаються бухгалтерські довідки для фіксації зменшення вартості матеріальних цінностей. - Відсутні прибуткові накладні, які були б виписані самою організацією – одержувачем цих цінностей. - Відсутні довіреності на отримання товарно-матеріальних цінностей.
3	Помилки під час занесення інформації в реєстри бухгалтерського обліку	- Синтетичні дані не відповідають аналітичним у реєстрах бухгалтерського обліку. - Бухгалтерські довідки не складаються, тобто не дотримується вимога до обов'язковості всіх реквізитів первинних документів реєстрів бухгалтерського обліку

Джерело: побудовано автором на основі [68]

Головною причиною цих проблем є те, що власник підприємства, не розуміючи сутності, мети і завдань внутрішнього контролю, не приділяє

належної уваги побудові ефективної системи його здійснення [66].

Таким чином, налагоджена система внутрішнього контролю вимагає професійної підготовки висококваліфікованого спеціаліста, незалежності від керуючого апарату для неупередженого надання висновків і пропозицій, зацікавленості керівника у створенні контролюючого органу для збереження майна.

3.5. Шляхи вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами на ТОВ «Феррет груп»

Найважливішим завданням у сфері господарської діяльності для більшості підприємств є забезпечення достатнього обсягу та раціонального використання запасів.

Важливість оптимізації запасів на Феррет груп та ефективного контролю за ними обумовлена впливом стану запасів на конкурентоспроможність підприємства, його фінансовий стан і фінансові результати [55].

Раціональна організація обліку запасів на підприємстві передбачає наявність певних заходів, які наведені в табл. 3.11..

Таблиця 3.11

Формування раціональної системи управління запасами для ТОВ «Феррет груп»

Компоненти системи управління запасами	Заходи для ефективної організації обліково-аналітичного забезпечення
Облік	– Розширення положень облікової політики щодо запасів – Належне документування всіх операцій з запасами – Автоматизація процесів обліку – Розробка номенклатури запасів – Правильність групування і класифікації запасів
Аналіз	– Аналіз напрямків використання запасів – Прогнозування обсягу споживання. – Визначення максимальних і мінімальних рівнів запасів, які потрібні – Розрахування та контроль показників використання запасів

Джерело: розроблено автором на основі джерел [28], [29]

Впровадження вищенаведених заходів на ТОВ «Феррет груп» сприяє точному визначенню початкової вартості запасів.

Серед шляхів поліпшення системи управління запасами важливим є покращення аналітичного обліку на ТОВ «Феррет груп». Це дозволить:

- Отримати більш точну та детальну інформацію про наявність та рух виробничих запасів.

- Здійснити чіткий та розгорнутий аналіз обсягів запасів на підприємстві, що надає можливість зробити висновки про підвищення рентабельності підприємства та прискорення обороту вкладеного капіталу.

- Надати керівництву підприємства інформацію про структуру запасів, обсяги їх виробництва та реалізації для прийняття відповідних управлінських рішень [43].

Економічні та політичні події в країні змусили Феррет груп розглянути необхідність знаходження нових методів та стратегій для зменшення витрат.

Створення в автоматизованій системі управління Феррет груп окремої ланки аналізу є передовим підходом до організації аналітичної роботи. Ця ланка має наступні завдання: швидке збирання всієї необхідної інформації, оперативне оброблення її в необхідних форматах з метою досягнення спільних цілей.

Завдяки автоматизованій системі управління підприємством значно підвищується рівень аналітики інформації, вихідні дані представляються у вигляді таблиць, графіків, діаграм тощо, що спрощує їх використання під час виконання необхідних завдань [40].

Важливу роль у організації обліку виробничих запасів відіграє також організація складського обліку. На складах матеріали повинні бути розташовані на стелажах та полицях відповідно до їхніх характеристик, розмірів, типів і сортів, щоб забезпечити можливість швидкого приймання, відпускання та перевірки наявності.

Паралельно з належною організацією обліку, на ТОВ «Феррет груп» необхідно також належно організувати контроль за наявністю і використанням виробничих запасів. Організація контролю щодо наявності запасів на

досліджуваному підприємстві має включати в себе виконання таких завдань:

✓ Забезпечення ефективного взаємодію з адміністрацією підприємства, бухгалтерією та керівниками виробничих відділів.

✓ Представлення управлінському персоналу лише достовірну та неупереджену інформацію;

✓ Забезпечення процесу управління перевіреною обліково-аналітичною інформацією.

Щоб допомогти ТОВ «Феррет груп» пізнати свої сильні і слабкі сторони, можливості і загрози ми здійснили SWOT-аналіз (табл.3.12)

Таблиця 3.12

SWOT-аналіз ТОВ «Феррет груп»

Сильні сторони (Strengths):	Слабкі сторони (Weaknesses):
Великий асортимент продукції: Підприємство пропонує широкий вибір імпортних напоїв, включаючи каву, воду і чай, що приваблює різні категорії клієнтів. Якість продукції: Імпортні товари часто відзначаються високою якістю і інноваційними технологіями, що може привертати покупців. Глобальні партнерства: Підприємство має стійкі партнерські відносини з іноземними постачальниками, що дозволяє отримувати конкурентні ціни та унікальні пропозиції. Споживацька популярність: Кава, вода і чай є поширеними та популярними напоями, що сприяє стабільному попиту.	Залежність від валютних коливань: Підприємство піддається коливанням валютних курсів, оскільки імпортує товари з-за кордону. Високі транспортні та митні витрати: Можливість збільшення вартості товарів через високі транспортні витрати та митні обов'язки. Високий рівень конкуренції: Існує конкуренція з іншими постачальниками імпортних напоїв.
Можливості (Opportunities):	Загрози (Threats):
Розширення асортименту: Підприємство може розширити свій асортимент товарів, включаючи нові сорти кави, смаки чаю та водні бренди. Розширення ринків збуту (експорт): Підприємство може розглядати можливість розширення бізнесу на експорт у сусідні країни або інші регіони. Активне використання діджитал інструментів у реалізації продажів: Онлайн-торгівля може стати додатковим каналом продажу і привертати більше клієнтів.	Політичні ризики: Зміни у внутрішній та міжнародній політиці можуть вплинути на торговельні відносини та митні правила. Економічна нестабільність: Економічні кризи або рецесії можуть призвести до меншого попиту на імпортні товари. Зменшення купівельної спроможності: вказує на зменшення можливостей споживачів купувати товари Посилення форс-мажорних обставин: може включати в себе різні щипродії катастрофи, епідемії або пандемії, воєнні конфлікти, техногенні аварії

Джерело: розроблено автором

Розроблений нами SWOT-аналіз допоможе ТОВ «Феррет груп» ідентифікувати ключові фактори, які впливають на підприємство, і розробити стратегію для використання своїх сильних сторін та зменшення впливу слабких сторін.

Облік запасів у ТОВ «Феррет груп» значно спроститься при використанні певної комп'ютерної техніки в бухгалтерському та складському обліку. Впровадження нової комп'ютеризованої системи обліку запасів допоможе: оприбуткування виробничих запасів здійснювати своєчасно та повністю; використання сервісу «Вчасно» дозволить скоротити витрати часу на збір первинних документів; покращиться контроль за зберіганням запасів; достовірно визначати собівартість придбаних запасів; правильно проводити інвентаризацію та виявляти запаси, які не використовуються в господарській діяльності; контролювати відображення операцій по руху запасів в облікових регістрах.

У керуванні процесом забезпечення важливою інформацією є інформація про постачальників сировини та матеріалів, кількість та якість виробничих запасів, а також обсяги кредиторської заборгованості. Тому на цьому етапі ТОВ «Феррет груп» рекомендується створювати управлінські звіти, які включають інформацію про наявність матеріалів, їх вимоги, кредиторську заборгованість перед постачальниками та строки її погашення. Аналіз таких даних надає можливість керівникам здійснювати контроль над рівнем запасів, враховуючи їх вартість або важливість в управлінні процесом забезпечення [19]. Постійний нагляд за рівнем кредиторської заборгованості дозволяє визначити порядок її погашення.

З метою підвищення контролю над ефективністю використання запасів в ТОВ «Феррет груп» пропонується внести реквізит «Термін зберігання» в стандартні внутрішні звіти про забезпечення та використання виробничих запасів в програмі 1С. Особливо важливим цей реквізит буде для кави та лимонадів. Додавання цього поля дозволить виявляти запаси, які тривалий час не продавалися. Це сприятиме оптимізації структури запасів на підприємстві та зниженню витрат на їх зберігання [34].

ТОВ «Феррет груп» потрібно частіше проводити інвентаризацію матеріалів, щоб перевірити відповідність між бухгалтерським обліком і реальним станом справ. Інвентаризація може виявити недостачу або надлишки товарів, часткову втрату споживчих властивостей та інші аспекти. Основною метою інвентаризації є забезпечення точності даних в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності [17]. Проведення інвентаризації допомагає вирішити різні проблеми в діяльності підприємства, надає повну, достовірну та об'єктивну інформацію про наявність і стан запасів на складах і дає можливість контролю з боку власника. Інвентаризація є важливим елементом методики визначення фінансових результатів діяльності підприємства і розширює зміст інвентаризації як методу обліку.

Також, пропонуємо ТОВ «Феррет груп» почати використовувати діджитал інструменти у реалізації продукції, такі як, наприклад, онлайн-продажі.

Впроваджена система обліково-аналітичного забезпечення запасів на ТОВ «Феррет груп» сприятиме прийняттю ефективних управлінських рішень щодо їх використання та підвищенню контролю над ними. Це, в свою чергу, позитивно вплине на економічні показники діяльності підприємства [57].

Висновки до розділу 3

Аналіз виробничих запасів є критичним аспектом управління виробництвом і складським обліком. Він дозволяє підтримувати необхідний рівень запасів для незавершених виробів та матеріалів, забезпечуючи ефективну роботу виробництва.

В даній роботі наведені методичні прийоми і інструменти для аналізу виробничих запасів на ТОВ «Феррет груп». Вони допомагають покращити стратегію управління запасами та знизити витрати на їх зберігання. Також надано рекомендації щодо оптимізації запасів, зокрема, мінімізація та класифікація запасів, оцінка прогнозу, аналіз попиту та інші стратегії, які сприяють ефективному використанню ресурсів.

Аналіз виробничих запасів дослідженого підприємства проводився в розрізі таких етапів: вивчення забезпеченості підприємства виробничими запасами; загальний аналіз обсягу і структури виробничих запасів; оцінка ефективності використання виробничих запасів; аналіз матеріаловіддачі та матеріаломісткості продукції (робіт, послуг) [15].

На досліджуваному підприємстві ТОВ «Феррет груп» запаси складають основну частину його оборотних активів. У 2020-2021 роках питома вага запасів у складі оборотних активів знаходиться в межах 78-80%, а уже в 2022 році зростає до 88%. На підприємстві постерігається тенденція зростання вартості та кількості запасів.

Коефіцієнт обертання запасів на ТОВ «Феррет груп» у 2022 році зменшився на 0,96 пункти. Тривалість обороту таких запасів зростає аж на 282,37 дня, що є негативним фактором діяльності підприємства. Причиною значного зниження даних показників є умови в яких мусило працювати підприємство, а саме повномасштабне вторгнення на територію України.

Здійснивши аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «Феррет груп», можна зробити висновок, підприємство в останні 3 роки було неліквідним і має проблеми з платоспроможністю. У підприємства відсутній достатній обсяг найбільш ліквідних активів (грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень), відсутня оптимальна структура оборотних активів.

Для систематизації та чіткого контролю над етапами процесу Феррет груп слід акцентувати увагу на можливостях розроблення правил організації контролю. Важливо визначити елементи, які безпосередньо стосуються запасів підприємства та визначають методологічні аспекти їх обліку у наказі про облікову політику. Ці аспекти включають в себе визначення початкової вартості, методу розподілу витрат на транспортування, а також методи оцінки на дату балансу та при вибутті запасів і так далі [29].

Лише завдяки ефективній взаємодії всіх компонентів системи внутрішнього контролю на ТОВ «Феррет груп» можна досягти головної мети – забезпечити достовірні дані у процесі бухгалтерського обліку запасів

підприємства, гарантувати повноту та своєчасність відображення господарських операцій у фінансових реєстрах і правильність ведення обліку відповідно до прийнятої облікової політики підприємства.

Розроблений нами SWOT-аналіз допоможе ідентифікувати ТОВ «Феррет груп» потенційні можливості для розвитку бізнесу та ризику, які слід враховувати при прийнятті стратегічних рішень.

Тривалий період, коли запаси не використовуються, може призвести до втрати грошей, які були вкладені в їх закупівлю, а також призводить до псування товарів і збільшення витрат на їх зберігання [25]. З цією метою пропонується

включити новий реквізит «Термін зберігання» до програми BAS. Також запропоновано ще інші заходи, що сприяють формуванню раціональної системи управління виробничими запасами.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВОКИ

У ході проведеного дослідження було вивчено суттєвий аспект управління виробничими запасами у підприємствах, а саме обліково-аналітичне забезпечення. Виробничі запаси є критичним ресурсом для забезпечення безперервного виробництва та задоволення потреб клієнтів, і їх ефективне управління відіграє важливу роль у фінансовій стабільності та конкурентоспроможності підприємства.

В процесі написання роботи було встановлено, що ефективне управління виробничими запасами передбачає не лише визначення оптимального рівня запасів, але й належне обліково-аналітичне забезпечення, яке включає в себе систему обліку, контролю та аналізу запасів. Основними завданнями обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами є забезпечення достовірності інформації, яка відображається в обліку, своєчасний контроль за рухом запасів та аналіз даних для прийняття ефективних управлінських рішень. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами є важливою складовою процесу управління запасами на підприємстві. Правильно налаштована система обліку та аналізу дозволяє підприємствам скорочувати витрати, збільшувати рентабельність та забезпечувати високу якість обслуговування клієнтів.

Досягнення ефективного обліково-аналітичного забезпечення вимагає належної організації, впровадження сучасних інформаційних технологій, а також навчання персоналу. З урахуванням зростаючої конкуренції на ринку і змінності умов середовища, підприємства мають приділяти велику увагу вдосконаленню обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами, оскільки це стає одним із важливих факторів успішності діяльності.

Об'єктом дослідження стало Товариство з обмеженою відповідальністю «Феррет Груп», яке спеціалізується на оптовій торгівлі продовольчими продуктами, а саме кавою, чаєм, какао та прянощами. Дослідження торкнулося аналізу облікової політики обраного підприємства.

В об'єкта дослідження була виявлена необхідність у вдосконаленні використання сучасних комп'ютерних технологій у сфері бухгалтерського обліку. Товариство з обмеженою відповідальністю «Феррет Груп» вже використовує електронний документообіг в обмеженому обсязі, однак наявні програмні рішення в компанії можуть бути вдосконалені для збільшення обсягу електронної первинної документації. Автоматизація обліку матиме позитивний вплив на технологію функціонування бухгалтерії.

Багато підприємств недооцінюють важливість контролю за рівнем запасів та потребу в їх оптимізації, що часто призводить до надмірних фінансових витрат на запаси, що перевищують їх фактичну необхідність. Підприємство «Феррет Груп» зіткнулося з важливою проблемою відстрочення оплати за товари на початку воєнного стану, при цьому кількість покупців, які погоджуються розглядати питання щодо відвантаження товарів після оплати, значно зменшилася. Це вимагає додаткових фінансових вкладень і збільшує ймовірність прострочення заборгованості покупців, що вийде у вигляді збитків для підприємства.

В процесі аналізу управління виробничими запасами для ТОВ «Феррет груп» було здійснено розрахунки показників оборотності запасів. Оборотність вказує, як швидко підприємство обертає свої виробничі запаси за певний період часу. В 2022 році в порівнянні з 2019 запаси використовувалися менш ефективно, так як коефіцієнт обертання запасів зменшився на 0,96. В свою чергу, у 2021 році проти 2020 коефіцієнт мав обернену тенденцію: він зріс на 0,46, що свідчить про зростання ефективності використання виробничих запасів. Відповідно до цього, якщо в 2020 році запаси в середньому здійснювали свій оборот протягом 296,64 дня, то в 2021 – протягом 215,37 днів. Причиною такої тенденції є підвищення обсягів збуту. У 2022 році стан підприємства погіршився і тривалість одного обороту запасів зросла на 81,27 дня. Це дозволяє стверджувати про значне погіршення стану управління запасами в досліджуваному періоді.

Коефіцієнт закріплення запасів в 2022 році зріс на 0,77 в порівнянні з 2021, а у 2021 році зменшився на 0,22 порівнюючи його з 2020 роком. Збільшення

цього показника є негативним, що свідчить про зниження ефективності використання виробничих запасів.

Аналіз ліквідності показав, що баланс об'єкта дослідження є нормальним, так як не виконується лише перша умова ліквідності ($A1 \geq P1$). У товариства найбільш термінові зобов'язання перевищують наявні у підприємства грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення. Однак, в цілому, результати аналізу свідчать про наявність оборотних активів у достатньому обсязі, який дозволяє підприємству підтримувати нормальну фінансову стійкість.

Коефіцієнтний аналіз ліквідності показав, що поточна ліквідність підприємства коливається в межах 1,26-1,36 протягом 2020-2022 рр., тобто значення знаходяться вище норми, що вказує на достатню можливість об'єкта підтримувати свою платоспроможність. Швидка і абсолютна ліквідність, в свою чергу, вже знаходиться в межах нижче норми, що вказує на неможливість сплатити найбільш термінові зобов'язання перед кредиторам за допомогою найбільш ліквідних активів. Важливим результатом аналізу також варто назвати виявлену наявність власного оборотного капіталу, при чому його частка в покритті вартості оборотних активів зростала (з 20 до 25%), тому це є позитивним результатом управління оборотним капіталом організації.

В ході дослідження платоспроможності та фінансової стійкості було виявлено, що підприємство сильно залежить від фінансового левериджу, і понад 70% капіталу складають залучення. Хоча за 2020-2022 рр. частка власного капіталу зросла з 26 до 29%, що є позитивною тенденцією.

Внутрішній контроль виробничих запасів спрямований на забезпечення відповідності конкретного об'єкта (тут – виробничих запасів) управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Привале нераціональне використання запасів призводить до постійних фінансових втрат, псування і збільшення витрат на зберігання запасів. Зважаючи на ситуацію, з якою стикнулося підприємство, було запропоновано внести зміни до програми 1С шляхом введення нового параметру – «Термін зберігання». Додавання цього поля дозволить виявляти запаси, які тривалий час не продавалися. Це сприятиме

оптимізації структури запасів на підприємстві та зниженню витрат на їх зберігання.

Також ТОВ «Феррет Група» потрібно частіше проводити інвентаризацію матеріалів, щоб перевірити відповідність між бухгалтерським обліком і реальним станом справ. Інвентаризація може виявити недостачу або надлишки товарів, часткову втрату споживчих властивостей запасів та інші аспекти.

Як результат дослідження було розроблено SWOT-аналіз та визначено заходи, які сприяють створенню ефективної системи управління запасами на виробництві. Ця система включає в себе автоматизацію облікових процесів, передбачення розмірів продажів, встановлення максимальних та мінімальних рівнів запасів, а також покращення внутрішньо-організаційної комунікації між працівниками, що працюють із запасами. Дотримання цих рекомендацій сприятиме збільшенню прибутку завдяки подальшому зниженню частки виробничих витрат у собівартості продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Запаси: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2, дата оновлення 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_0210 (дата звернення 27.08.2023).

2. Запаси: Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999, дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 27.08.2023).

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291, дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 27.08.2023).

4. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торгівельній діяльності, затверджені наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22.05.2002 р. № 145, дата оновлення 02.03.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145569-02#Text> (дата звернення 27.08.2023).

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318, дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 27.08.2023).

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 № 290, дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207/z0860-99> (дата звернення 27.08.2023).

7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджена наказом

Мінфіну України від 19.04.2001 № 186, дата оновлення 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01> (дата звернення 27.08.2023).

8. Порядок проведення дооцінки залишків матеріальних цінностей Наказ Міністерства фінансів від 12.08.1994р. № 69, дата оновлення 12.08.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0069-93> (дата звернення 27.08.2023).

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» Постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.1999р. №116, дата оновлення 16.12.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF> (дата звернення 27.08.2023).

10. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-ХІV, дата оновлення 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 27.08.2023).

11. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2, дата оновлення 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07> (дата звернення 27.08.2023).

12. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88, дата оновлення 10.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 27.08.2023).

13. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджена наказом Мінфіну України від 02.09.2014р. № 879, дата оновлення 29.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/x1365-14> (дата звернення 27.08.2023).

14. Про облікову політику: Лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793, дата оновлення 21.12.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05/sp:java-.max20> (дата звернення 27.08.2023).

15. Аналіз господарської діяльності : за ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. Київ : ЦУЛ, 2013. 384 с.

16. Бабенко, Л. В., Василюва, В. Г., Коновалова, О. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Економічний простір*. № 166. 2021. С. 90-96.

17. Белінська Т. А., Белінська С.М. Особливості проведення інвентаризації та уцінки запасів на підприємстві. *Студенський науковий студій. – Молодіжний науковий журнал*. Миколаїв:2020.

18. Беляєва Л.А., Пеняк Ю.С., Ментей О.С. Аналітичне забезпечення системи управління виробничими запасами. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Збірник наукових праць випуск 1(24). 2018. С. 482.

19. Бурдейна Л. В. Удосконалення методології бухгалтерського обліку виробничих запасів. *Збірник наукових праць Буковинського університету. Економічні науки*. 2017. Вип. 13. С. 126–132

20. Василішин С.І., Ярова В.В. Методичні аспекти бухгалтерського обліку виробничих запасів підприємств Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2018. Вип. 21. С. 650-656. – URL:

<http://global-national.in.ua/issue-21-2018>

21. Гавриленко В., Чиж В., Доценко Т. Управління виробничими запасами підприємства у забезпеченні беззбиткової діяльності. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 1. С. 153–164. DOI: <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.17490>

22. Ганас Л. Принципи управління виробничими запасами. URL: <https://ena.i.ua:8443/server/api/core/bitstreams/15a856a2-d091-489a-b5b2-0d91d5f3ca57/content>

23. Губарик О. М., Касярум Д. Р. Документальне оформлення надходження та витрачання виробничих запасів. *Теоретико-практичні аспекти удосконалення обліку і контролю, системи оподаткування та фінансово-економічної безпеки в управлінні економічною стійкістю підприємств: колективна монографія*. Дніпро:

Пороги, 2018. – С. 19-28. – Режим доступу:

<http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1510>

24. Данилюк Ю. Ю. Запаси підприємств: економічна сутність та класифікація. *Студентський вісник НУВГП : зб. наук. праць.* – Рівне : НУВГП. 2018. Вип. 1(9).

С. 103-106. Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/11165>

25. Демченко Т. А., Чвортко Л. А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його удосконалення на підприємстві. *Економічні горизонти* 2017. № 1. С. 48-56. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_2017_1_10

26. Дерев'яно С.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. Фінансово-кредитне та обліково-аналітичне забезпечення післявоєнного відновлення економіки України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 жовтня 2023 р. Київ: НУБП України, 2023. 608 с.

27. Дмитренко А.В., Балабась І.В. Економічна сутність поняття виробничі запаси. *Економіка і регіон.* 2016. № 2. С. 149-152.

28. Зянько В. В., Крива С. В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2014. – 175 с.

29. Ізмайлов Я. О., Свірко С. В. Удосконалення методичних аспектів обліку, аналізу та контролю запасів підприємств. *Економіка, управління та адміністрування*, № 1 (95). С. 39–44.

30. Кіндрацька Г. Г., Загородній А. Г., Кудиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності: посібник. Львів : ЗУКЦ, 2017. 310 с.

31. Коблянська Г. Ю., Коблянська І. О., Сіренко А. А. Методика і організація обліку та внутрішнього контролю запасів підприємства в системі управління активами. *Modern economics.* 2018. № 7. С. 85-97. - Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_7_12

32. Коваль Л. В. Облікова політика щодо запасів. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2018. № 1. С. 101-110.

33. Коваль Н.І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*: актуальні питання науки і практики. 2017. № 7. С. 93-105.

34. Ковальова Т. В. Про удосконалення плану рахунків бухгалтерського обліку для цілей управління. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2018. № 2. С. 112-125. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pipip_2018_2_11

35. Ковтуненко Ю. Е., Васалатій Т. М. Аналіз методів оцінки запасів при їх вибутті. Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України: матеріали ІХ Всеукраїнської науковопрактичної інтернет-конференції. Одеса, 2015. - Режим доступу: <https://economics.net.ua/files/science/oblik/2015/47.pdf>

36. Кудіна О.М. Процесний підхід до організації обліку виробничих запасів підприємства. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1. С. 220-226.

37. Кудласва Н., Андрицька В. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління запасами. *Молодий вчений*, 12 (88). 2020. С. 142-145.

38. Куць Т.В., Басиста С.А. Методи оцінки виробничих запасів підприємства. *Молодий вчений*. № 12. 2017. С. 690-693

39. Куць Т.В., Басиста С.А. Управління виробничими запасами сучасних підприємств. *Молодий вчений*. № 11 (63). 2018. С. 451-454

40. Куць Т.В., Кондаревич І.Б. Стратегії оптимізації виробничих запасів, як інструмент ефективного управління. *Молодий вчений*. № 9 (121). 2023. С. 22-25

41. Лопатіна В.В. Економічна сутність виробничих запасів. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія :Економіка. 2012. Т. 189, Вип. 177. С. 67-71. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchdues_2012_189_177_15.

42. Максименко І.Я., Іванченко А.Г. Особливості обліку виробничих запасів в управлінні діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 9.

43. Марина А. С., Феськіна З. Ю. Підвищення ефективності використання виробничих запасів автотранспортного підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 6. С. 193-198.

44. Мокієнко Т. В., Жданова Я. Сутність та нормативне регулювання обліку запасів. / Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2018. С. 99 – 101.

45. Неродюк М.О., Осадча О.О. Основні аспекти організації обліково-аналітичного забезпечення управління запасами підприємства. *Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених "Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції"*: тези (7 листопада 2019 року). Житомир: «Житомирська політехніка», 2019. С. 149-151.

46. Норд Г.Л., Белікова В.В. Особливості класифікації виробничих запасів підприємств-виробників будівельних виробів з пластмаси та металу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. №10. С.122-126.

47. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник. Київ, 2016. 1040 с.

48. Омельницька З. Рух запасів: оформляємо первинні документи. № *Баланс* 2019, № 19 (1892) С. 3-12. – Режим доступу: <https://balance.ua/files/global/2019-Balance-19-p3-12-UA.pdf>

49. Орлова В. М., Кокошвілі Д. Р. Сучасний стан обліку запасів в Україні: проблеми та шляхи вдосконалення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 60. С. 185-191. Режим доступу: <http://bie.kart.edu.ua/article/viewFile/122844/117586>

50. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навч. посібник. Київ: «Центр учбової літератури». 2020.–647 с.

51. Рабокоть Ю.С., Томчук О.Ф. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві. *Фінанси, облік банків*. № 1 (24). 2019. С. 76-86

52. Роева О.С. Облік і аудит запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємства. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування. Державний університет «Житомирська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2021.

53. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарник, К. Є. Нагірська. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 688 с.

54. Сирцева С. В., Карканиця М. В. Нормативно-правове забезпечення обліку запасів у сучасних умовах. Зовнішні та внутрішні фактори впливу на формування та розвиток економічної системи : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції для студентів аспірантів та молодих учених. Аналітичний центр «Нова економіка». 2014. С. 100-103. -

Режим

доступу:

[http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1084/1/Сирцева С.В.Карканиця М.В. Тези1.pdf](http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1084/1/Сирцева%20С.В.Карканиця%20М.В.Тези1.pdf)

55. Смалій Ю. О., Бенчаг В. Г., Польова Т. В. Удосконалення обліку та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. - Режим доступу :

http://www.economy-nauka.com.ua/pdf/10_2019/177.pdf

56. Стегура В.В. Яцко М. В. Організаційно-методичні аспекти обліку операцій із виробничими запасами для підвищення їх оборотності. *Збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування»*. Випуск 11. (2021). С. 108-

113.

57. Стратегічний розвиток підприємств аграрної сфери економіки України: аналітико-прогнозна оцінка: колективна монографія за заг. ред. В.К. Савчука. К: ЦП «Компринт», 2017, 366 с.

58. Стратегічні пріоритети розвитку аграрних формувань: аналітично-прогнози тренди: колективна монографія за заг. ред. В.К. Савчука. К: ЦП «Компринт», 2018, 375 с.

59. Ступінська М.В. Організація внутрішнього господарського контролю запасів на підприємстві, Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 8. – С. 84–86.

60. Тарасова Т.О., Гулевич С.В. Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення. *Економіка і суспільство*. Випуск № 15. 2018. С. 896-899.

61. Токар Н. Б., Ворк Н. В. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів та шляхи їх вирішення. Харків, НГУ, ХІІІ, 2017. С. 20-29.

62. Томчук В.В., Михайлишена А. Особливості обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31, № 3. С. 198-205.

63. Фабіянська В. Ю. Аудит виробничих запасів: організаційні та методичні аспекти. *Ефективна економіка*. 2017. №4.

64. Федак Л.М. Запаси підприємства: сутність та класифікація. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 1. С. 157-162.

65. Федорченко О. Г., Тарасенко Л. О. Облік та контроль наявності та руху запасів як інструменти підвищення ефективності підприємства. «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці»: Праці XX Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (23-24 квітня 2020 р., м. Вінниця). Том 2. Ред. кол. Хаджинов І.В. (голова) та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. С. 226-228.

66. Цибулько А. О., Гевлич Л. Л. Проблеми оцінки в рамках управління виробничими запасами вітчизняних підприємств. Режим доступу: <https://investnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/8463/8462>

67. Шевченко Л.Я., Мулява В.Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економіка, управління та адміністрування*, № 4 (102) 2022, 72-76. [https://doi.org/10.26642/jen-2022-4\(102\)-72-76](https://doi.org/10.26642/jen-2022-4(102)-72-76)

68. Шендригоренко М.Т., Шевченко Л.Я. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів на підприємстві та напрями їх вирішення. *Науковий вісник ХТУ* 2018 № 32. С. 189-192.

69. Шпінь В. В., Мельник Т. Г. (2021). Методика оцінки запасів підприємства за вітчизняними і міжнародними стандартами обліку. *Молодий вчений*, 1 (89), 213-219. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-43>

70. Шум М. А., К.С. Гулько Особливості обліку та аналізу виробничих запасів на підприємствах України в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 4. С.166-169.

71. Яковець Є. О., Свирида О. А. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві. Режим доступу: http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/5690/1/36іник_студ_19_конф-р13-05_109-IT3.pdf

72. Яценко В.Ф. Первинний облік виробничих запасів: критична оцінка та пропозиції щодо вдосконалення. *Науковий вісник Полтавського університету економіки та торгівлі*. 2013. № 3 (59). С. 339–343.

73. Pasko O., Chen F., Kuts T., Sharko I., Ryzhikova N. Sustainability reporting nexus to corporate governance in scholarly literature. *Environmental Economics*, 13 (1), 61–78.- 2022

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ДОДАТКИ

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України